

PRIMUL CANDIDAT

Intrînd într-o etapă nouă, campania electorală pentru alegerile de deputați cîștigă în valoare reprezentativă ca acțiune de masă menită să mobilizeze conștiințele și să înalțe la un grad superior spiritul de responsabilitate civică al comuniștilor și al întregului popor. Această etapă nouă a debutat cu propunerea candidaturii tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, și președintele Frontului Unității Socialiste, pentru Marea Adunare Națională, în circumscripția electorală Nr. 1 a Municipiului București „23 August”.

Primul cetățean al țării, cel cărui îi datorăm, în foarte mare măsură, succesele și avîntul societății noastre ca și prestigiul internațional al României contemporane, — este propus drept candidat în acea circumscripție fruntașă care este o ilustrare vie a dinamismului dezvoltării economico-sociale a țării.

Propunerea candidaturii tovarășului Nicolae Ceaușescu ne dă măsura valorii etice pe care o dobîndește, în orînduirea noastră, acest important act politic: alegerile.

Personalitate de excepție, secretarul general al partidului, președintele Frontului Unității Socialiste, este primul exponent real și autorizat al națiunii datorită înalțelor, exemplarelor sale calități de om și de comunist. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a înțeles că trebuie să dea funcțiunilor sale în partid și în stat un conținut efectiv, o valoare deplină, și a reușit acest lucru cu strălucire — grație energiei neobișnuite, clarviziunii științifice, creatoare și înțelepciunii cu care conduce partidul și poporul. Ampla și neobosita activitate politică pe care o desfășoară pe plan intern și internațional, în spiritul unei profunde dăruiri pentru popor și partid l-a consacrat pe președintele republicii noastre drept cea mai proeminentă personalitate a României contemporane. Înălțele sale atribuții l-au apropiat în același timp și mai mult de viața concretă, de oameni.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a creat un stil de muncă. Este fără îndoială, stilul de muncă al partidului nostru, dar el s-a modelat în chipul cel mai deplin personalității neobosite, înzestrate nu numai cu puterea de a prefigura viitorul, ci și cu tactul și înțelepciunea omului de acțiune devotat cu trup și suflet partidului nostru marxist-leninist, devotat poporului și țării. Militînd permanent pentru perfecționarea omului societății noastre și a societății în săși, tovarășul Nicolae Ceaușescu reprezintă un model al omului nou al societății românești socialiste și comuniste, în esență, un model al idealului comunist al personalității. Este tocmai ceea ce, prin îmbinarea atîtor trăsături, ca om politic și ca om pur și simplu, ca soldat al partidului și ca secretar general, ne sugerează activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Candidatura sa reprezintă, de aceea, prin trăsăturile umane și morale arătate, cea mai înaltă manifestare a democratismului vieții noastre de stat. Ceilalți candidați, ale căror nume au fost propuse și se propun, în continuare, în alte circumscripții din toată țara, ca și corpul electoral în totalitate sa, vîd în primul candidat al națiunii un model și un îndemn perpetuu către o acțiune vie, dinamică demonstrînd forța unită a întregului popor român.

CRONICA

Vin alegerile

Patria, sub nou destin,
Înflorește ca o floare
Ce-o să deie rod deplin.
Vin alegerile, vin
Ca o sărbătoare.

E-o nălțare peste tot,
Pieptul freamătă ca pomul.
Și-n marea zi de vot,
Stînd cu alții cot la cot,
Glăsui-va omul:

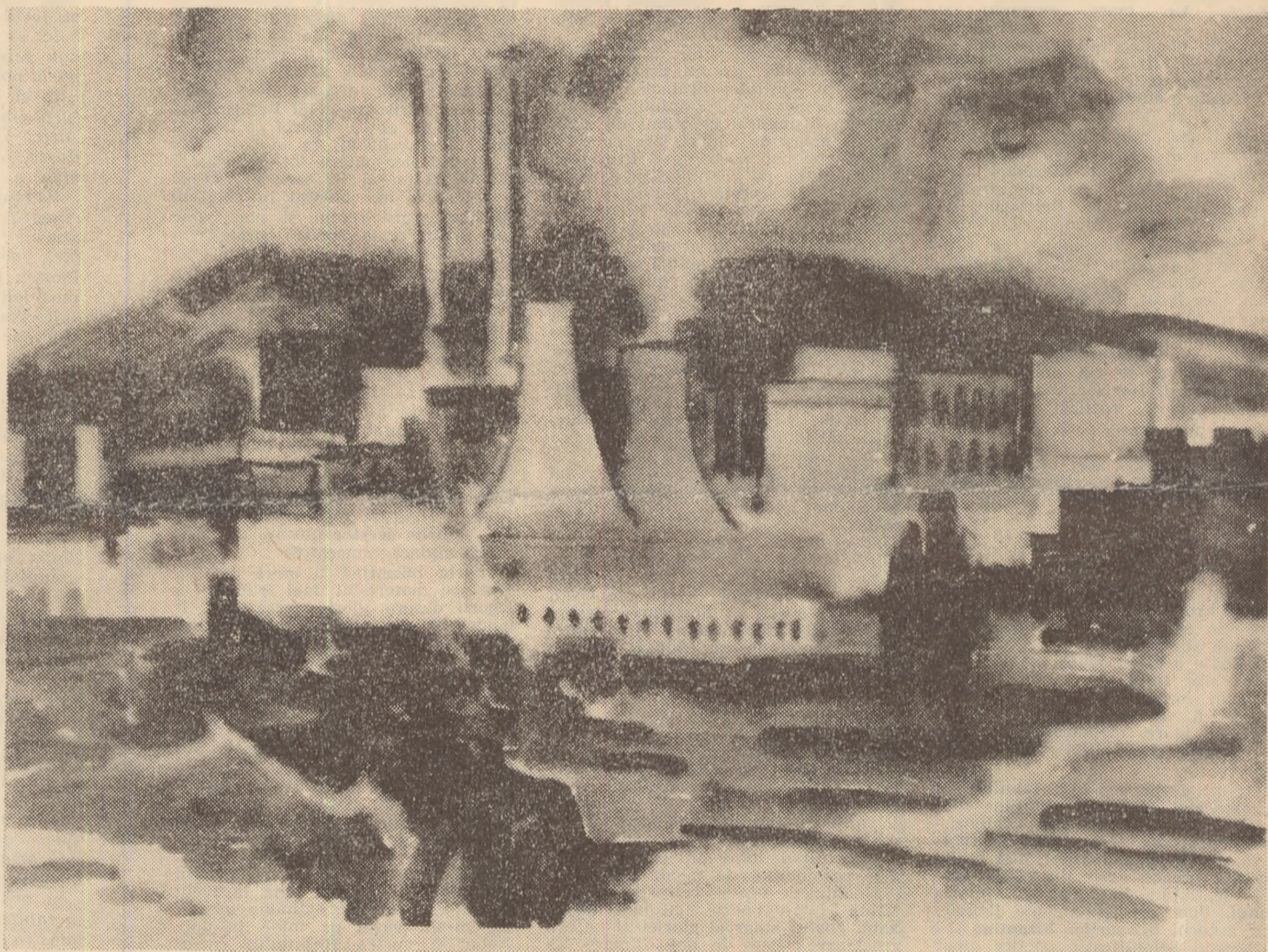
— Candidați ai vremii noi,
Luptători pentru mai bine,
Spre-a clădi mai mult apoi,
Dîndu-mi votul pentru voi
Mă votez pe mine.

Se-mplinește ce visez,
Peste frunți lumini și rouă.
Ca-ntr-una să cutezi
Pentru viață eu votez,
Pentru țara nouă.

Adevărul nu-l despart,
Trainic ca-n cetate-i zidul
Care nu poate fi spart.
Deci în zi de 9 Mart,
Voi vota partidul.

El ce-i rău în calea lui
Azi doboară prin strădanii,
Cum în veac ce-a fost și nu-i,
Ștefan Vodă la Vaslui
Și-a zdrobit dușmanii.

George LESNEA

Const. RADINSCHI

„Peisaj industrial“

IMAGINEA OMULUI — ghid de acțiune socială

Imaginea omului poate fi considerată ca fiind piesa centrală care fundamentează și justifică orice program de organizare și dezvoltare a societății și, în genere, orice proiect uman. Concepția generală asupra omului, a rolului și locului său, răspunde unor necesități practice și are o funcționalitate practică și teoretică totodată. Din punct de vedere teoretic imaginea omului este relevantă întrucît ne oferă un criteriu general de apreciere al progresului de ansamblu al societății, valabil și pentru toate laturile sau aspectele particulare ale vieții sociale: funcționarea optimă a subsistemelor ansamblului social apare ca reacție optimă la solicitările determinate de finalitatea întregului cărui li se subordonează. În același timp, imaginea omului are și o excepțională importanță practică: ea determină coordonatele acțiunii, precizează scopurile și mijloacele, jalonează etapele procesului și motivează participarea indivizilor la acțiunea comună.

Imaginea omului face posibilă nu numai organizarea eforturilor comune pentru atingerea obiectivelor cu minimum de efort și maximum de eficiență, dar, de asemenea, incită la acțiune, stimulează inițiativa, determină pe indivizi să caute soluții optime la schimbările continue ale mediului social-istoric.

Expresia **imagine a omului** acoperă o realitate mai complexă decît ne apare la prima vedere. Într-adevăr, o analiză cit de sumară ne conduce la cel puțin două sensuri în care ea ar putea fi interpretată. O parte dintre științele sociale și umane, ca antropologia socială sau etica operează cu o imagine a omului în care omul apare ca idealul cultural, ca model de umanitate fundamentat pe un sistem de valori: este imaginea omului așa cum ar trebui să

Gh. BOURCEANU

(Continuare în pag. 5)

în celelalte pagini:

CONST. CIOPRAGA, Fragmentarium, p. 2

C. G. MARINESCU, Semnificația alegerilor în contextul democrației socialiste, p. 3

M. C. STĂNESCU, Activitatea militantului ieșean Gheorghe Tănase în Partidul Comunist Român, p. 4—5

ȘT. OPREA, Repere la filmul politic românesc, p. 6

DAN MUTAȘCU:

Scrisori bizantine

AI. ANDRIESCU

Între cărțile de poezie apărute în ultimul timp, **Scrisorile bizantine** ale lui Dan Mutașcu. Editura „Albatros”, 1974, ocupă un loc aparte, în măsură să capteze, chiar și prin acest fapt, o meritată atenție. Acest interes nu vine și nu poate fi explicat numai ca o răsfringere a prestigiului faimoasei cetăți de pe malurile Bosforului, așezare la o mare răspintie a continentelor și mărilor, care a răscolit atât de puternic și de atâtea ori imaginația poezilor, dar și a istoricilor, pentru că cetatea aceasta este un caz rar de supraviețuire. Aceasta durabilitate a spiritualității bizantine a rezumat-o poate cel mai fericit N. Iorga, citat de autor în fruntea volumului alături de Ch. Diehl, în formula **Bysance après Bysance**. Lăsând deoparte factorii exteriori, posibilele modele și izvoare, observăm că poezia din acest volum ține numai de o măsură lăuntrică. Un mare exemplu ai istoriei — și ne interesează mai puțin documentarea autorului — se răsfringe într-o conștiință capabilă să vibreze, după cum vom vedea, la dramele omului dintotdeauna. Deși în cartea sa abundă nume de împărați iluștri (Justinian și Teodora, Constantin al VII-lea, Porfirogenetul, Teodosie, Vasile I Macedoneanul, Ioan Cantacuzen), nume de strategii și generali (Mauriciu, Belizarie), de logografi (Agatias, Menandru, Nichitas, Theofylact, Procopius), de filosofi, retori și poeți (Psellos, Diogenis Akritas, Mihail Acominate), Dan Mutașcu n-a făcut, în **Scrisorile bizantine**, o reconstituire istorică, nici măcar în limitele fluctuante ale poeziei, chiar când a fost tentat, cum spune undeva, de un anume „timp epic”. Decorul exterior, menit să facă lectura plăcută, realizat după consultarea unor surse rare, este o capcană pentru liric, în care autorul nu s-a lăsat prins, dar care poate fi primejdioasă pentru cititorul superficial, cu privirea sechestrată de îndată de exotismul patronimic și toponimic, speculat cu plăcere în aceste versuri rafinate, la care se adaugă strălucirea mozaicurilor, marmora, aurul și porfira palatelor, mătasurile și brocartul. Metalele și stofele rare vin să îngroașe atmosfera de opulență și senzualism a acestor poeme. Toate aceste bogate semne exterioare sînt traducerea unui vis ascuns, un conținut sufleteș reprimat, pentru că sub strălucitorul decor curge o mare melancolie generată de condiția și de limitele existenței umane.

Într-un decor aproape fabulos, cu tot respectul acordat realităților epocii, așa cum le păstrează documentele consultate, Dan Mutașcu schițează, în câteva „portrete”, mai multe ipostaze umane care ilustrează aceeași sentință: **Sic transit gloria mundi**. Poet de rafinament lingvistic, autorul **Scrisorilor bizantine** știe să acorde semnificații poetice unor cuvinte rare, cărturărești, în aparență nepoetice: contubernaliu, focul „gregoaz”, Myriobiblion, vasilevs, besanți de aur, gyneceu, hărți balisti-

ce, hydropizie, doxograf, maestru în „Logoi”, astrolab, logograf etc., etc., în cautarea aceleiași cuorii stințice prețioase, autorul se afirmă ca amator de mețatere rafinate, cu un aer voit artificios, captivante prin analogiile paradoxale propuse cu navitate și dezinvoltură: „Se lasă uneori un frig / în cetatea cosmopolită se lasă un astfel de frig, / multicolor și filologic, / sonor și metalic / un astfel de frig, un astfel de vid, / dincolo de navuzul de cuvinte: / doar gunoi bîntuie de diamante! / Aur familiar din palma vasilevsului Bardas Focas / înjunghiat de lumina / ca un zmeu de cirpe albastre / curge încă în șanțurile cetății / și luntrașii cîntă / beți de ora lacustră”. (**Scrisoare neșemată despre un zodiac bizantin**). Cu toate acestea, adevărata poezie din aceste versuri trebuie căutată dincolo de crusta strălucitoare a cuvintelor, în dezvăluirea „răului” de care suferă, în lumina aceasta de splendori înșelătoare, omul. Rafinamentul stilistic este un mijloc și nu un scop.

Toate „portretele” din aceste scrisori imagineare ne înfățișează, cu mijloacele arătate, dramele insatisfacției. Imperatorul, stăpînul absolut, este un însingurat conștient de zidul care-l separă de supuși, așa cum l-a păstrat pentru posteritate Procopius din Caesarea pe Justinian în pătimașă sa **Istorie secretă**: „Nu mi-e frică de moarte, de ce mi-ar fi frică / dacă pot fi etern de singur, în cancelarii, la ospete, în arenele curselor de cvadrige, / în fruntea armatelor cucerind în virtutea inerției. // Toți mă urăsc, sînt riguros, poate meschin, / deși noaptea trecută mi-a cîntat o privighetoare / pînă-am simțit că pot și eu să plîng; / apoi am adormit cu fața către Asia / și privighetoarea a tot cîntat / pînă cînd cîntecul ei a devenit bizantin”. (**Scrisoarea lui Justinian către un prieten — rămas istoricilor necunoscut**). Totul este gândit și așezat cu grijă, fiecare cuvînt și fiecare imagine, în aceste subtile montaje de contraste. Insistența în zugrăvirea fastului de care se lasau înconjurăți acești autocrati, așa cum apare în **Scrisoarea despre ceremonii împăratului Constantin al VII-lea și despre eclipsă**, nu este numai un ecou venit din celebra **Carte de ceremonii a Porfirogenetului** (cel născut în purpură), ci un mijloc de a sublinia, prin contrast, spaimea de forțele oarbe ale naturii, pentru a putea pune mai bine în relief această imagine finală, superbă în hieratismul ei absolut: „soarele reapăru dureros de limpede / în mijlocul cerului nehotărît și dinastic”. Nici o schimbare nu e posibilă într-o lume în care puterea este considerată de esență divină.

Unghiul de vedere retrospectiv dezvăluie, într-o poezie mai individualizată, gustul amar al gloriei și puterii trecătoare: „era în noi o mare legănare de monezi, / o mare sete de cîștig / dar și o mare spaimă, / în adîncuri, marea / acorda azil atîtor bărbați / cu lungi, inutile săbii de

alge / care iubiseră gloria / ca pe o temeie / și care fuseseră triștași...”. (**Scrisoare bizantină despre dragoste și prețul mătășii**). Pilaa savantului drit într-o aventură militară deschide alt unghi de reflecție asupra aceleiași drame (**Scrisoare a unui botanist bizantin care-a însoțit o expediție militară în Chazaria**). Tot din această regie a contrastelor, care conduc, de obicei, la o concluzie sceptică, rezultă și **Scrisoarea despre mormîntul unui ostaș al lui Belizarie**. Visul lui de apărător glorios al Danubiului, la hotarul atacat de barbari, se desfășoară doar în profitul lui Procopius din Caesarea, secretarul generalului Belizarie, singurul care va cunoaște, ca istoric al evenimentelor, o notorietate garantată și de moartea anonimă a ostașului, devenită „proba prapurii epitetelor sale”. Belizarie, la rîndul său, învingătorul persilor, vandalilor și goților, apărătorul imperiului de huni, în favorurile curții lui Justinian, dar tot de atitea ori dizgrațiat, meditează la inutilitatea gloriei care trezește invidia („mă o victorie / și voi fi crucificat”), cînd pe goți și bizantini „nu-i despart decît cîteva accente”. **Scrisoarea a lui Belizarie din războiul cu goții**. Gloria ca prefigurare a nimiciei, în această regie a contrastelor, apare într-un mod la fel de izbitor și în **Scrisoare despre o petrecere în palatul lui Diogenis Acritas**, mare senior și poet. Dacă mai adăugăm la aceste „portrete” pe acela al filosofului și poetului avem o galerie aproape completă a refuzului vanității de către cei care au cunoscut dulceața înșelătoare a gloriei și puterii. Nicăieri nu putea fi mai bine localizată această meditație decît într-un Bizanț în care istoria se scria în două feluri, cum a fost silit s-o facă Procopius care, așa cum declară la începutul **Istoriei secrete**, a căutat să lase posterității și fața cealaltă, pusă în umbră de o glorie aparentă a regimului Împăratului Justinian, slăvit de același istoric. În scrierile oficiale. Acesta este „vidul bizantin” pe care îl deplîng, în versurile acestor poeme, și Psellos și Theofylact Simocattes.

Istoria bizantină îi oferă lui Dan Mutașcu materialul unei frumoase alegorii despre gloria trecătoare. Un model al acestei cărți putea fi găsit și în fascinantul **Principele** al lui Eugen Barbu. Poetul scrie cronică fabuloasă a unor personaje reale în sufletele cărora se infiltrează presimțirile și spaimele căderii. Sentimentul disoluției este scos dintr-o mare pildă a istoriei în aceste **Scrisori bizantine**: „Belizarie orb se îndoieste de multe / dintre victoriile lui de altădată” (Plouă în Bizanțion). Această poezie de rafinament livresc, staționată într-o zonă atât de îndepărtată în timp de noi, se refuză răcelii printr-o mare aderență sentimentală a autorului, pînă la identificare, cu destinele ogîndite în vers: „și m-am văzut pe mine însumi / Retor la curtea Bizanțului / strălucind pe sub îndrăznețe adjective / de culoarea păstrăvilor” (**Mihail Acominate — retor, privind-se în oglindă**).

fragmentarium

Profil N. DAVIDESCU (II)

Const. CIOPRAGA

Tonul solemn din Iudeea amintește uneori (La focul izbînzi, Cîntarea fiului risipiitor) de Salomeea lui Aarian Maniu, la care însă atrăgea atenția lunecarea discretă spre ironie: „Noi știm acum să-nîmpănăm nevoile. / Avem haine și hambare / Și vile-mblinzile cu răbdare”. Unui „zvorăș stralucitor”, în pustiu (Beer-Seba), i se auresează rugii: Soarele e sacralizat din perspectivă agrestă, ca generator de viață: „Zămislea florile / Și le-aprinde în potirul lor culorile; / Ieva frunzele / Fragede și fine / Din rădăcinile înfipte în adîncimile / Și-n tainele arzătoare din pîntecele / Pămîntului. / Albinele. / Urmărind polenul în bătaia vîntului / Încărcat de zăduf, / Iși aprindeau zborul în văzduh, / Și păsările-și aprindeau în văzduh cîntecele / Și-nviorau cu ele izvoarele” (Cîntecul soarelui). Transpare de aici o adorație cu ecouri panteiste, o exaltare a teluricului cu amintiri din Hesiod și Virgiliu; frapează accente de „slavă” și profetii biblice. Se perindă cinematografic simbolice căprioare prin munți; se simt miresme de „mirt și nard”; trec decorativ prooroci porumbei, fecioare „cu pine și cu sare-n mîini”; prind contur temple, palmieri, turme de oi, un dumnezeu care respinge jertfele singuroase; într-un cadru străbătut de speranțe și neliniște se aud tîngușurile lui Ieremia. De refînt titlul unui fragment obsedant, Cîntecul omului, sub semnul căruia se situează cele șase cărți în totalitate. Despresurat de misterul dătător de spaime, Omul cu porniri rebele se ridică împotriva tutelei, proclamînd un nou logos, o lume antropocentrică, eliberată de povara obedienței. Umanitatea trăiește în „propiul ei nesfirșit”, iar ca „putere ajutătoare” naturii tinde, temerar, spre superioare forme noi... Alfel spus, omul dă sens lucrurilor, măsurîndu-se, el, trecătorul, cu eternitatea: „Cuvîntul meu e tot pămîntul”...

Panouri ample, cu zeci de personaje, se învecinează în călul Helada cu idile și scene miniaturale; imnul cedează pasul meditației ori elegiei, poetul fiind preocupat de pretexte à l'antique. Pentru a se sustrage manierismului, el adăugă modelelor parnasiene anumite nuanțe moderne, subordonate însă tipului clasic. În postura de vizionar al trecutului, intelectualul captivat de legende rămîne prea lucid; mult mai utilă i-ar fi fost o fantezie aburită de lirism, detașată de erudiție. Reprezentări mitologice (Apolon, Adonis, Afrodita, Perseu, Dionisos, Hefaiostos, Dafnis, Prometeu, nimfe, argonauți, nereide, bacante, azei, personaje homerice), personalități și referințe istorice precum Empedocle din Agrigento, Demostene, Eschil, Anacron, locuri cu rezonanțe arhaice, precum Delfi, Corint, Tesalia, Eleusis, Sala, Salamina, Pelopones, Tebo și multe altele devin puncte de reper pentru reconstituirea unei umanități în ambianța specifică. Nu sînt vitate elemente precum marea (Talata, Marină) ambele ornate cu scene mitice, inscripțiile mortuare, statuile, cîntăreții, parfumurile, imnurile, blestemele, ritualurile bachice și erotice, jertfele religioase. Nu atît cerebralismul ori aluziile de ordin livresc devin jenante, cît repetiția în ton aproape didactic, reluarea aceleiași procedeu: comentariul de aspect muzeografic în serie. Iată un Heracles solar: „A fost prin muncă generos, / A fost prin stăruință mare / Și-a fost prin liniște frumos...”. Sau Moartea lui Dafnis: „Privighetoarea niciodată / N-a suspinat atît pe stînci / Nici Pan cu coșta crăpată / N-a stat mai a jale pe brînci”. Atunci cînd iese din tipare și convenții, ca în evocarea consacrată poetesei Sajo, „cu ochii plini de apă albastră”, rezultatele sînt notabile: „E părul ei de plantă strălucitoare-n glastră / Și fruntea ei înaltă și grea ca o fereastră. / E trupul ei de lamă de argînt și de acanță / Și zîmbetu-i de proaspăt izvor și de bacantă (Însemnare pe un soclu).

(continuare în pag 7)

mențiuni critice

ION MARIN ALMĂJAN: Neimpăcați în minie

După succesele realizate cu povestirile din cartea de debut **Sînt dator cu o durere** (1970) și romanul **Spune-mi unde duce acest drum?** (1972), noul roman semnat de I. M. Almajan confirmă cu precădere evoluția acestui talentat și îndrăzneț prozator. Reconstituind ocazional lumea aparte a satului bănățean de pe Valea Almăjului, autorul trece de la tehnica de atmosferă la cea a narațiunii alerte și foarte dense, nu o dată copleșită de cel mai autentic dramatism interior. Avem în față, așadar, o suită de radiografii sufletești unice în felul lor, atît prin noutatea profilurilor umane dezvăluite, cît și prin problematica etico-socială pe care existența acestora o generează. În paralel, cu aceeași alternare de planuri prezent-trecut, evocarea unui centru minier din perioada războiului (este vorba de Anina) completează conturul unei realități sociale în continuă transformare. Autorul posedă o tehnică regizorală curajoasă, din care rezultă o suprapunere a epicii cu dezbaterea de idei într-o originală sudură, evitînd concesii în direcția banalității și totodată conferind o vigoare deosebită narațiunii. Confruntările subiective, de ordin pur afectiv, se conjugă cu cele obiective, ale mentalității mediului aflat în plin proces evolutiv, vechile tare ale individualismului sînt surprinse cu multă atenție de către scriitor și supuse opriului colectivității devenite ea însăși o conștiință în evoluție.

Realizare artistică meritorie și în același timp documentar istoric din cele mai autentice, **Neimpăcați în minie** indică prezența unui prozator cu autentice resurse.

Silviu DORIAN

C. A. ROSETTI, memorialist

În neașteptate lumini se înfățișează C. A. Rosetti în jurnalul său, restituit acum, pentru întâia oară, în întregime, de către Marin Bucur. Omul politic de o ciocotitoare energie, tribunul inspirat, cu

gesticulația fastuoasă, făcînd din fiecare apariție a sa, în public, un adevărat spectacol, oratorului grandilocvent, suspect, pentru unii, de demagogie — toate aceste imagini aproape se risipesc, făcînd loc unui alt chip al zbuciumatului Rosetti. S-ar părea, un abulic, lăsîndu-se pradă unor frămîntări sterile, bolnăvicios și foarte lacrimogen. În fond, e o natură hipersensibilă, lucidă totodată, analizîndu-se cu necruțare, mereu nemulțumit de sine însuși, dornic de a se perfecționa mereu. Notele intime ale lui C. A. Rosetti se pot încadra în așa-numita memorialistică de formație. Scrutînd oamenii prin prisma dicotomieii morale, autorul aruncă în jurul său priviri de moralist. E uneori sarcastic, tandru alteori, lăsîndu-se în voia unor nestăpînite, duioase, efuziuni. Căci e un afectuos C. A. Rosetti, bun soț și bun părinte, celebrînd în cuvinte calde prietenia și dragostea. Jurnalul e redactat într-o stare de febrilitate, de exaltare, omul pendulînd între umilințe și extazuri, smerenie și semeție, păcătoșenii și sublimități. Iată-l cu o mască austeră, un puritan aproape, pentru că îndată să-și dezvăluie firea de un crotopitor senzualism. Emoționant e suvenirul mamei, pe care Rosetti o adoră, o invocă, multă vreme după ce ea s-a stins, o roagă de iertare, chinul de un tulbură gînd de vinovăție. El săvîrșeste tot acest ritual, aproape zilnic, cu un fel de religiozitate. Temperamental, căzînd citeodată, romantic, în visare, autorul găsește răgazul și de a cugeta — despre soartă, fericire, moarte. El are obsesia bolii și, dincolo de o anume poză livrescă, byroniană, un sentiment acut al morții. Există în jurnalul lui C. A. Rosetti și o frenezia a sentimentului patriotic, pașoptistul fiind însuflețit de o credință curată, intensă, în menirea de „propagandist revoluționar”. Cu o candoare în definitiv sublimă, el socotește că rostul său e acela de a-și lumina nația și a contribui la mîntuirea ei. Pentru aceasta se crede predestinat. Și atunci regretă din tot sufletul că nu i-a fost dat harul de mare poet — ca să-și încrusteze crezul cu „slove de foc”.

Jurnalul meu, apărut la editura clujeană DACIA sub îngrijirea lui Marin Bucur, reprezintă prima ediție completă, prima de altfel alcătuită într-un spirit de mare fidelitate față de manuscrisul original. Aș spune de excesivă fidelitate, dacă această strictă respectare a grafiei autorului nu ar spori impresia de autenticitate, de sinceritate a notațiilor. Jurnalul acesta, trădînd o sensibilitate

modernă, e cum nu se poate mai revelator pentru alcătuirea lăuntrică a unui om asupra căruia prea mulți de-a lungul vremii, s-au înșelat.

Florin FAIFER

EUGEN URICARU: Despre purpură

Un debut remarcabil și cu o bună primire din partea criticii este cel al lui Eugen Uricaru cu o culegere de „proze fantastice” intitulată **Despre purpură** (Ed. Dacia, 1974). Schița, navela amplă sau tentativa abandonată de roman sînt speciile epice abordate. Proza fantastică conștientizează și valorifică din plin condiția de ficțiune a genului. Ea se inspiră dintr-un dublu model și se supune unei duble ordini — culturale, literare și naturale. Fantasticul este în mod necesar programatic, dublat de o conștiință estetică — fapt sugerat de titlul de dizertație al cărții, de existența unei schițe introductive cu rol explicativ și justificativ (**Inventind**).

Un teritoriu fictiv — Vladia — refugiu esoteric, confecționat conform preferințelor estetice, istorice și naturale ale autorului, gustului său autarhic și independent, este raportat la însăși persoana acestuia, a cărui măsură o oferă: „nu pentru Vladia merg în Vladia, ci pentru mine” (**Inventind**). Corespondențele dintre acest teritoriu și cel real, semnificate prin pasiunea exploratorie a personajelor, de a călători ori a construi drumuri, sînt tot atitea imixțiuni forțate ce tulbură două ordini paralele constituind principala sursă de conflict a prozelor. Peisajul este înconjurat de aceeași aureală crepusculară. Există în **Despre purpură** un fetișism al lucrurilor, obiecte fascinante, cu utilizări insignifiante, dar de un colorit și un parfum exotic. Personajele sînt mai puțin natuți pasionale, lipsite de izbucniri convulsive, se pîdesc însă lucid, împine de nebănuite argolii sau au serenitatea nepăsării și ariditatea pustului interior. Absența firilor tumultuoase coincide cu absența suflului epic vast și a temelor sociale ample — autorul excelează ca miniaturist, analist de finețe al conflictelor morale cu descărcări puternice dar scurte de energie.

Mihai Dinu GHEORGHIU

În societatea socialistă, munca este pentru oameni nu numai mijlocul de asigurare a existenței, ci și modul lor specific de viață, de realizare, de afirmare; este elementul care le dă satisfacțiile cele mai mari, mai profunde și mai durabile dintre toate cîte le oferă existența lor conștientă. Status-urile individuale se acordă în raport cu munca, rolurile psiho-sociale se raportează la cadrul muncii, comportamentul în raport cu profesia constituie un criteriu esențial de estimare socială.

Integrarea personalității în procesul muncii pune problema definirii indicatorilor după care pot fi abordați oamenii în acest context social, căci numai a interpune între stimulii sociali și comportamentul individului personalitatea în general este insuficient. Între indicatorii care asigură integrarea socială a personalității, cei comportamentali și situaționali joacă rol hotărîtor. Cu alte cuvinte — calitățile personale, raportate la situație și grup! Nu numai ceea ce dorește și așteaptă șeful din partea grupului, dar și ceea ce așteaptă grupul din partea șefului constituie condiție a succesului. Realizarea obiectivelor grupului se prezintă, deci, ca un proces de interacțiune între șef și membri, acest factor psiho-social determinînd direct randamentul, finalitatea economică, atingerea obiectivelor de către grup.

În elaborarea ipotezei noastre de lucru — evidențierea indicatorilor autorității psiho-sociale în grupul de muncă — ne-am orientat asupra acelor calități, existente la șefii de echipă și maistri, care contribuie la rezolvarea problemelor grupului, aspirațiilor și motivațiilor colective, care se evidențiază în raportul individ-grup-sarcină.

Investigația pe care am întreprins-o, în acest scop, s-a desfășurat la Fabrica de mase plastice din Iași la secția a II-a candelare. Eșantionul a cuprins 15 grupuri structurate formal prin organigrama secției, fiecare grup variînd între 7 și 12 operatori chimisti. În urma observațiilor directe și în urma discuțiilor cu oamenii din secție, am întocmit un inventar de probleme psiho-sociale pe care le pune cadrul muncii. Apoi a fost elaborat un chestionar care, alături de alte instrumente de cercetare, a încercat să surprindă următoarele aspecte: atitudinea față de muncă, atmosfera (climatul) din echipa de muncă, atitudinea față de șeful de echipă și față de maistru. Întrebările privind atitudinea față de șefi s-au referit la: capacitatea lor ca profesioniști, capacitatea de a organiza și conduce grupul, relațiile pe care le întrețin în timpul producției, relațiile cu membrii echipei în afara cadrului formal de muncă, calitățile personale pe care cred muncitorii că trebuie să le aibă un șef de echipă sau maistru.

RELAȚII UMANE ÎN PROCESUL MUNCII

șefi și subalterni

(anchetă psiho-sociologică)

O trecere în revistă, a literaturii tratînd problema conducerii din unghi psiho-sociologic, realizată acum un deceniu și jumătate, înregistra peste 2.200 titluri. De atunci, interesul pentru această temă s-a soldat cu depășirea cifrei de zece mii studii și articole.

La început, cercetările urmau calea măsurării unor calități fizice, intelectuale sau caracterologice ale șefilor. Eșecul încercărilor de a stabili succesul numai în funcție de trăsăturile psihologice ale conducătorilor a determinat luarea în considerație a unor noi variabile ce ar putea determina influența șefilor în grupurile mici. După noua perspectivă,

șeful trebuie privit ca un ansamblu de atribuții în legătură cu rolul pe care individul îl joacă în grup, iar la nivelul grupului — ca un proces de interacțiune. El ar reprezenta, deci, sinteza unui ansamblu de funcții pe care grupul le formulează, iar impunerea sa și funcțiile sale depind de nevoile grupului și de situația concretă în care grupul se găsește. El există în și prin grup. Pornind de la acest model de abordare, cercetările asupra actului conducerii, în grupurile de muncă, trebuie să renunțe la identificarea unor „liste de calități“, în favoarea perspectivei dinamice a interacțiunii șef-grup. Este ceea ce și-a propus și cercetarea de față.

După prelucrarea rezultatelor s-a putut constata că un șef se impune, capătă autoritate și este apreciat în grup după următorii indicatori sociali ai comportamentului său.

1) **Indicatori privind orientarea spre sarcină a șefului.** Aici intră nu numai capacitatea profesională, calități personale, pregătire, ci și o suită de comportamente marcînd „apropierea de sarcină“, adică capacitatea de a atrage membrii grupului pentru îndeplinirea scopului comun.

„Orientarea spre sarcină“ se manifestă, în primul rînd, prin capacitatea șefului de a înțelege și comunica cerințele, stabilind etapele principale și rolul fiecărui individ. Muncitorii sînt foarte atenți în aprecierile pe care le fac cu privire la priceperea în problemele de producție a șefilor direcți. La întrebarea: „Șeful dv. cunoaște bine munca dv. și alte posturi pe care le comandă?“, un procent de 93,6 la sută în eșantion răspunde afirmativ. („Nu“ — 1,89 la sută; „Nu știu“ — 4,6 la sută). La fel, la întrebarea: „Explică șeful clar ce trebuie făcut?“, 98 la sută răspund: „Da“. Cînd însă s-a pus întrebarea: „Sînt în echipa dv. muncitori mai capabili decît șeful dv. direct?“, atunci 23,5 la sută au considerat capacitatea profesională mai bine reprezentată în rîndul celorlalți membri din grup. Aparent paradoxală, situația de mai sus exprimă — de fapt — nuanțare, probitate în evaluarea calităților șefului: el este un muncitor capabil, sau dacă vrem să obținem rezultate mai bune va trebui să apelăm și la alții.

În al doilea rînd, „orientarea spre sarcină“ se relevă prin capacitatea șefului de a stabili re-

lații prietenești cu oamenii în subordine, de a-i atrage de partea sa, de a obține adeviziunea grupului pentru deciziile luate, de a le transmite dorința atingerii scopului propus. Am pus întrebarea: „Cum discutați cu șeful dv.?“ Iată care este „evantaiul“ obținut: amical, prietenos — 69,4 la sută, indiferent — 18,9 la sută, ostil — 11,7 la sută. Așadar, peste 30 la sută dintre membrii grupurilor consideră că șeful nu se apropie de oameni, nu-i prietenos. Același procent constant de 30 la sută apreciază că șefii „nu tratează pe toți în mod egal“, că „sînt părtinitori“, „au favoriți“. „Comportamentul social“ al șefului joacă deci un rol deosebit de important în grup, uneori este mai important chiar decît cel profesional. Dacă sarcina de producție poate fi înde-

plinită și sub conducerea unui șef mai puțin capabil, un șef negreat, agresiv frînează sigur desfășurarea muncii. Lipsa unui comportament social adecvat se reflectă în noncolaborare (fătășii sau mascată) din partea grupului și se răsfrînge pe plan economic. Cercetări întreprinse de Traian Herseni în industria petrolului au dovedit că oamenii preferă șefi mai puțin capabili celor care „nu știu să se poarte cu subalternii“.

2) **Indicatori privind relațiile interpersonale pe care șeful le întreține cu membrii grupului** se referă la capacitatea șefului de a evalua, exact contribuția fiecăruia. Am întregat: „Tratează șeful dv. pe toți membrii în mod egal?“. Un procent de 69,3 la sută a dat răspuns afirmativ; 30,7 la sută, însă, răspund: „Nu“. Acest

procent este confirmat și de răspunsul la întrebarea: „Au favoriți?“, la care 36 la sută răspund: „Da“. Așadar, relațiile pe care șeful le stabilește în grup, stilul său de comportament joacă un rol deosebit în obținerea coeziunii grupului, în menținerea unui moral ridicat și, în ultimă instanță, în realizarea unor randamente sporite. De aceea membrii echipei sînt foarte sensibili la modul în care șeful își „distribuie“ laudele și sancțiunile, la obiectivitatea sau subiectivitatea sa în aprecieri. Se pare că cei mai mulți muncitori apreciază faptul că unii dintre șefii lor întrețin relații și dincolo de cadrul oficial al relațiilor de muncă. Dimpotrivă, lipsa acestora ar indica un șef „care nu știe să se poarte cu oamenii“.

3) **Indicatori privind calitățile profesionale ce se cer șefului** pentru a atinge obiectivul propus de către grup. Chiar dacă „lista de calități“ nu mai satisface ea singură, totuși poate fi utilizată ca auxiliar în cercetările de psihosociologia conducerii. În cercetarea noastră am procedat astfel: am cerut fiecărui subiect investigat să aleagă 5 calități (dintr-o listă de 45) pe care le consideră mai importante pentru un șef de echipă și să le înșiruie în ordinea importanței lor. În prelucrare am acordat 5 puncte pentru prima calitate aleasă, 4 puncte pentru a doua, ș.a.m.d. Prin acest sistem de ponderare am obținut următorul punctaj pentru principalele calități considerate ca indispensabile unui bun șef:

- rangul I, punctaj 176: capacitatea de a organiza oamenii;
- rangul II, punctaj 175: atitudinea de a munci;
- rangul III, punctaj 145: capacitatea de a lucra metodic;
- rangul IV, punctaj 127: disciplinat;
- rangul V, punctaj 100: competent.

Urmează, în ordine: politicoș, curajos, inteligent. Nu e greu de observat că însușirile profesionale ale șefului de echipă ocupă, în aprecierea muncitorilor, un loc secund față de calitățile de a lucra cu oamenii, de a-i organiza și conduce cu metodică. Aceste calități sînt cele pe care muncitorii le „așteaptă“, le pretind șefilor și sînt „argumente“ cu care șefii pot orienta grupul spre sarcină.

În sinteză, putem spune că autoritatea șefului în grupul de muncă rezultă din îmbinarea unor calități profesionale și personale cu capacitatea de a stabili contacte interpersonale de natură să faciliteze un bun climat de muncă. Comportamentul interpersonal întrece în importanță, uneori, indicatorii personali.

Teodor VALENCIUC-BOTOȘANI:

„Textiliste“

Adrian NECULAU

POȘTA LITERARĂ

PETRU D. POPOVICI — Ceea ce ne-ați trimis, spre glorificarea lui Eminescu și a Unirii sînt, cum singur le-ați numit, două lucrări în versuri dar nu și două poezii.

TEOFIL MANOLESCU — Ați vizitat mormîntul lui Eminescu și ați scris o poezie, în care, însă, nu am găsit nici un vers citabil.

PETER IUTAPAN — E o fierbere de „licori demonice“, o alchimie în care ați pus de toate, parcă spre a vedea „ce-o să iasă“. Deocamdată nu a ieșit decît o vîn-

turare de vorbe și cîte un vers trîsnit, gen „prelat încremenit la porțile sărutului“, „vestalele rid moarte pe scrinul fericirii“, „toiag arzînd în ploaie pe un altar de rîu“. Încercați, totuși, a ieși dintre vestale și morminte.

DUMITRU BÎRLAD — Gînduri și sentimente înălțătoare, care nu și-au găsit o expresie lirică adecvată.

MIRCEA ROSALBA — Debilitatea versurilor și a gramaticii trădează serioase lacune de lectură.

ION MATEI — Ceea ce ne-ați trimis nu ni se pare edificator.

M. CIUTĂ — Sînteți la vîrsta descoperirilor: „Am fost adusă pe lume / de mama mea...“ „Cenușa“ e moale și sc-mprăștie ușor / cînd fîi apropii sufia-

rea de ea, / ca un vis ce-l păstrezi în min-te / la trezirea din somn“.

LAURA PASCARU — Fragmentul de roman este scris într-un mod elementar, fără nici o adîncime psihologică, amintind defunctele texte ale colecției de 15 lei. O fi drama mare, o fi adevărată, dar literatura care a rezultat e mică. Și apoi, e prematur să vă dedicați romanului.

MIHAI LAU — Cîntați aceeași melodie simplă, fluentă, „sensibilă“, împotriva căreia nu avem decît obiecția că e prea simplă, prea declarativă menținîndu-se la nivelul versificării, al bunelor intenții fără acoperire lirică.

IONEL OPRESCU — Vă primim „cu drag“ în rîndurile prietenilor revistei. Cît privește versurile, în ținuta actuală nu se pot publica. E nevoie de o continuă lectură din poezia contemporană spre a vă

da seama la ce distanță vă aflați de realitatea poetică. Sperăm să ne păstrați prietenie și după acest răspuns.

MIHAI DARIE — Ezitarea dv. era explicabilă. Versurile sînt întrutotul prozaice.

P.V.P. — „Visul unei nopți de iarnă“ nu prezintă simptomele unei visări poetice.

NICOLAE NICOARĂ — Nimic nou.

DAN MIHĂLCESCU — Cel puțin deocamdată — nu.

A. A. — Versuri de album (dar cine mai păstrează, astăzi, albume?).

LILIANA DUMBRAVA — Fiți liniștită: nu e nevoie să vă deplasați.

N. T.

MIHAIL SADOVEANU

în „prima zi a genezei“

Sintagma „prima zi a genezei“ îi aparține criticului Valeriu Răpeanu, editorul, după șapte decenii, a primelor patru volume cu care a debutat Sadoveanu, toate apărute în 1904: *Povestiri*, *Șoimii*, *Dureri înăbușite*, *Crișma lui Moș Precu*. Semnalând evenimentul unic în literatura noastră. N. Iorga avea să numească acel an însemnat printr-o asemenea rodnice literară „anul lui Sadoveanu“. Era, în aprecierea savantului care lupta cu toată inima și pe toate căile pentru ridicarea poporului și pentru progresele culturii românești, era mai mult decât o recomandare: era o profecție. Căci anul debutului editorial avea să deschidă, impresionant, drumul unei mari și statornice prezențe în literatura română, prezență de suflet care vine de departe și va să dăinuie, înscriindu-se în zona permanentelor.

La 26 de ani, „prima zi a genezei“ unei opere atât de ample și atât de profunde, vizând perfecțiunea, trăsăturile caracteristice, planul de elevație a monumentului Sadoveanu — ne referim la creația sa în ansamblu — și vădea coordonatele. Retrospectiv, este, desigur, mai ușor să-ți dai seama de aceasta, văzând întreaga trajectorie a artistului și înțeleptului care a pătruns în străfundurile sensibilității și a formelor de viață care exprimă filosofia unui neam. Și totuși, intuiția valorii prozatorului au avut-o figurile alese dintre contemporanii neobișnuitului său debut: Iorga — în primul rând, dar și T. Maiorescu, autorul raportului de premiere a volumului *Povestiri* de către Academia Română, în 1906, V. Pirvan, Sextil Pușcariu, G. Ibrăileanu, în parte — E. Lovinescu. Căzul lui H. Sanielevici care, în „Curentul nou“, (Galați, 1906) a publicat cunoscuta serie de articole denigratoare a scrierilor tinărului autor rămâne oarecum izolat, întrucât chiar E. Lovinescu și M. Dragomirescu, care nu erau, cel puțin la începuturi, admiratori fără rezerve ai nuvelor sadoveniene, intervin în polemică, în favoarea autorului.

Aproape toate motivele, desfășurate pînă tîrziu, ale operelor ce împodobesc pe veci literatura română, continuînd filonul cronicarilor, dar și cel al lui Creangă și, mai ales, desăvîrșind cu rafinată subtilitate marea și dramatică frescă a literaturii orale, folclorice, văzută în totalitatea aspectelor ei, se găsesc schițate în cărțile de la început. Cele cinci volume apărute recent, din inițiativa atât de inspirată a editurii „Eminescu“, o dovedesc. Lirismul narațiunii, evocarea istorică, cadrul naturii, consonant pînă la identificare cu trăirile personajelor, dozajul timpului imemorial, arhaic, cu observația mediului și a vieții epocii, puse uneori în contrast, reacțiile neașteptate ale personajelor, gesturi și atitudini care exprimă o intensă suferință mornică îndelung, preferința arătată existenței prescrite, ritualice, — acestea și încă destule alte trăsături puneau în lumină, încă de pe atunci, originalitatea scriitorului, autenticul inspirației, valoarea etică a prozelor sale, concepția unui profund simțit democratism sau, în termeni mai adecvați, a unei desăvîrșite și totale omenii. Sint caracteristicile care în timp, prin desăvîrșirea artei, prin esențializare și transparență, prin consecvența și adîncirea convingerilor, ca om și scriitor, susțin acoșă unicitate pe care, cu riscul folosirii unui termen prea uzitat, o vom numi inefabilă. Valeriu Răpeanu, care semnează un substanțial studiu introductiv, aducînd importante contribuții în ce privește interpre-

tarea epocii literare și a climatului în care debutează scriitorul, atrage atenția, dezvoltînd o idee a lui Vianu, asupra atmosferei de mister, prezentă la Sadoveanu, și pe care o putem lega de acel inefabil menționat de noi. „Misterul sadovenian din aceste volume e un mister al sufletului, dar și o enigmă a omului rătăcitor“ (p. 27). Tot ceea ce ulterior, în Baltagul, în Zodia cancerului sau în Divanul persian avea să se descopere cititorilor obisnuiți să caute, dincolo de anecdota, curenții de adîncime ai unei atitudini filosofice milenare — este prefigurată de la început. Scriitorul s-a manifestat dintr-o dată, inexplicabil, fără a profita prea mult de pilda antecesozilor săi în proza românească, adică fără a prelua motive, atmosferă, stilul „scriiturii“, — cum am zice azi, fără a fi avut unde să găsească măcar îndemnul acelei harnice continuități, într-un ritm care, fără efort aparent, l-a consacrat drept cel mai fecund scriitor al literaturii române. Același neîntrerupt exercițiu al scrisului, cu o disciplină egală și neabătută, fără a fi severă, ca în cazul autorilor mînați de crispate ambiții, și-a pus pecetea pînă în ritmurile interioare ale povestirii, dezvăluînd cititorului mișcări sufletești elementare, deci esențiale, precum sînt și cele ale firii, ale naturii care ne zămislește, ale unui cosmos umanizat și îmblinzită prin înțelegerea noastră. Momentele implacabile — moartea, uitarea, năruirea timpului care ne înghite — odată înțelese, sînt forme consimțite pe care poporul nostru, prin îndelungate încercări, ajunge să le întîmpine cu senină înțelepciune. Nici o spaimă, nici o angoasă a morții ori a vieții, nimic prea personal, egotist, idolatru, nu vine să tulbure acest orizont al lumii durate de Sadoveanu. Iată de ce, astăzi mai mult ca oricînd, resorturile acestui univers sufleteș, descoperind, în fond, permanențele etosului românesc, devin actuale, în conjunctura unei epoci în care atîtea amenințări ale dizarmoniei civilizației moderne tind să creeze omenirii îngrijorări. Recursul la opera și lumea lui Sadoveanu, pe lingă adîncul rafinament al artei, implicînd limba și povestirea în același proces de creație, pune în plină lumină valori morale care bucură sufletul și mintea. Sadoveanu rămîne înțeleptul a cărui lectură echivalează, așa cum arăta un exeget într-o carte, cu un act de inițiere morală.

În cele patru volume de început aflăm capetele principalelor fire ale artei prozatorului și de aceea, evident, urmărirea drumului spre perfecție poate pasiona. Editura Eminescu a adus un remarcabil serviciu conștiinței literare contemporane, publicînd cele patru volume ale „anului Sadoveanu“ în versiunea ultimă, revizuită de autor (1954). Pentru comparare, în al cincilea volum, cel destinat notelor, comentariilor și variantelor se află la îndemînă, în redactarea lui Const. Mitru, și formulările ediției princeps, precum și utile indicații bibliografice. Interesul de care se bucură, pe merit, această inițiativă editorială sporește prin bogatele note și comentarii (Valeriu Răpeanu și Adriana Popescu) care vin să arate în amănunt împrejurările neobișnuitului debut, proiectele editoriale în legătură cu fiecare bucată, ca și opiniile critice de mare prestigiu referitoare la cărțile începutului (Iorga, Bogdan-Duică, Gala Galaction, Sextil Pușcariu, E. Lovinescu, M. Dragomirescu, apoi polemica pornită de H. Sanielevici, raportul de premiere al lui Maiorescu și, în fine, pagini ale criticilor din perioadele mai noi, însă referitoare la aceleași scrieri. Acest florilegiu de opinii critice între care, alături de cei deja citați, înțîlnim analizele lui Șerban Cioculescu, Vl. Streinu, B. Theodorescu, T. Vianu, G. Călinescu, Perpessiciu, Const. Ciopraga, Savin Bratu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga este de natură să ne ofere deosebite satisfacții intelectuale, de ordinul criticii „idelor literare“ — în accepția dată de A. Marino. Sint pagini care verifică intuiția unor mari personalități ca Maiorescu și Iorga, ori desfășoară subtilitatea analitică a lui Lovinescu, a lui Șerban Cioculescu sau G. Călinescu.

În legătură cu Iorga și cu atitudinea lui Sadoveanu față de „Sămănătorul“ trebuie remarcate interpretările judicioase pe care le aduce Valeriu Răpeanu, prin înlăturarea modului dogmatic de a considera curentul semănătorist, după eșecurile și tezismul lui. Lectura integrată a scrierilor lui Sadoveanu către Ibrăileanu demonstrează solidaritatea acestuia cu revista și cu mentorul ei, N. Iorga, față de care, chiar dacă nu avea complexe, tinărul prozator nutrea totuși respect și admirație, încît se poate vorbi măcar de un ascendent moral al savantului asupra scriitorului ce debutase încurajat de acesta. De altfel, arată Valeriu Răpeanu „nu credem că mai putem subscrie astăzi integral la identificarea sămănătorismului cu paseismul, așa cum proceda Lovinescu“. În orice caz, analizele de finețe efectuate de autorul studiului introductiv au darul să confere noi perspective peisajului istorico-literar din momentul debutului lui Sadoveanu. Actul de luminare a tuturor condițiilor în care s-a afirmat prozatorului echivalează cu repunerea în circuit a atîtor probleme de mare interes pentru literatura noastră. Prezența lui Sadoveanu, dominînd de atunci, sintetizînd și concretizînd parcă sufletul din veac al românilor, a echivalat cu ivirea unui astru prin care am învățat să ne cunoaștem mai bine. Acesta poate fi și principalul argument menit să ne apropie din nou, mult mai intens, de cartea înțelepciunii și a artei sale.

N. BARBU

VOTĂM PENTRU

Cînd doinele și dorul...

Din munți și voronețuri spre-albastrul mării val
Deasupra țării ceru-i albastru-voivodal.

Cînd doinele și dorul potecile le suie,
Pe brazii verzi se lasă hlamida albăstruie.

Cînd apele albastre vad repede coboară,
Ca strînse-n chingi cabrează lumina lor solară.

Cînd seva se ridică și visul dă în spic,
Asemeni lor poemul din clipă mi-l ridic

Și inchinîndu-l țării și demnului ei mers
La fiecare rimă întineresc c-un vers.

Nicolae ȚĂTOMIR

Acesta-i votul nostru

Un glas al primăverii și-ncederii depline,
Cu bucurie-n inimi și-n cuget cu lumine;
Gînd unanim al țării prin care cei mai buni
I-or pune vieții noastre pe frunte noi cununi.

Un glas al demnității purtate peste timp
De mindra Românie precum un sacru nimb;
E-a celor mulți voință, puterea celor mulți
În care ca-ntr-o orgă de fluviu te ascuți.

Un glas al hărniciei, în calda fremătare
Mereu din noi îndemnuri îmbobocîndu-și floare;
Vine de jos și urcă pînă în pisc de țară
În ritmul viu al muncii prin dimineața clară.

Acesta-i votul nostru purtînd primăverin
Noi împliniri de visuri spre anii care vin...
Îi vom rosti cuvîntul precum un legămint
Cu glasul-nțelepciunii și-al patriei cuvînt.

Haralambie ȚUGUI

Stele

Zăpezile suave peste țară
În nori de basm își orchestrează coruri
Și brazii mei romantici în floriuri
În visul alb beteala își coboară.

LOCURI ȘI VÎRSTE

un reportaj de Grigore ILISEI

Mă întorc deseori prin locuri unde am pășit măcar o dată. Revin, mai ales în ultimii ani nu numai pentru a le vedea cu alți ochi, ci pentru a mă înca-tîlni, de fapt, cu alte locuri. E un sentiment al ultimilor ani mai cu seamă, pentru că în ultimii ani, metaforic vorbind, locurile se schimbă cu viteza fantastică a unui accelerator de neutroni. Sint locuri cu geometria variabilă, cum spunea inspirat un reporter. În zilele din preajma Congresului al XI-lea, în cele care au urmat, precum și în acestea cînd ne pregătăm să-i alegem pe cei cu care să înfăptuim ce-am hotărît la Congres, am călătorit spre locurile pe unde malumbasem pentru a le vedea în lumina lor de azi, pentru a mi le inchipui în viitor.

Autocamioanele forfotesc fără continenre spre Rediu, satul din marginea Vasluiului. În jurul celulelor stațiilor de betoane, acele ocheane fabuloase îndreptate spre înalțuri, e un virtje de patinoar. Se simte aici, pe acest pămînt, freamăt de muncă, de oameni puși pe fapte. Aici — într-un loc anonim pînă nu de mult — se zidește zona industrială a Vasluiului, un oraș pentru care industria era pînă nu de mult o noțiune abstractă. Pe cîteva zeci de hectare se va configura un peisaj de cea mai aleasă stîrpe industrială.

În halele lungi, ca niște docuri, halele fabricii de materiale izolatoare, în acele cupatoare ca niște șlepurii, focul sărută bucățile pămîntului, dăruindu-i putere să stea în cuptoarele siderurgice, în calea altor focuri și mai aprige.

Se simte freamăt de muncă. Pînă la 9 martie peste un milion pro-

ductie suplimentară în prima fabrică a platformei, o platformă proiectată a reuni întreprinderi și industriale dintre cele mai complexe. Lingă fabrica de materiale izolatoare, pe un șold de deal, se află noua fabrică de ventilatoare. Prin existența ei, orașul, care în urmă cu zece ani avea doar o toporie de in, devine o reședință a construcțiilor de mașini. În hala uriașă, aducînd cu o sală de concursuri atletice, mașinile sint la rosturile lor. Oamenii acestor meleaguri, trimși la specializări, ori absolvenți ai școlii profesionale, au și intrat în tainele acestei pretențioase meserii. Din alte locuri ale țării vîn scrișori, prin care oamenii de baștină din partea Vasluiului cer să vină să lucreze aici. Eforturile converg spre atingerea înainte de termen a parametrilor proiectați. Este felul în care vasluienii sint hotărîți să răspundă grijii partidului de a face și din această localitate un puternic centru de producție industrială. Față de 1966, Vasluiul produce de 30 de ori mai mult. E o cifră care spune multe doar la simpla rostire, o cifră care la rîndul ei va deveni termen de comparație. În viitorul cîncinal Vasluiului va fi și un oraș al chimiei.

Părăseam fabrica de ventilatoare, dar mă urmărea sunetul acela atît de odihnitor al unei activități febrile. Mergeam spre Vaslui și, în față, pe creștetul de deal, orașul îmi apărea altfel decît îl știam, cu siluete înalte ca niște tancuri de calcar din Carpații de Răsărit. O nouă industrie, un nou oraș.

Dinspre Ruginoasa spre Pașcani intră parcă într-un estuar al unui mare

E-o pulbere de polen pur în și-n vatra ochi frumoasa gîntă

În suflet crînit udati mereu cu din foc în foc și doruri curg

Și trec prin în văpaia dragoste ca o fîntînă vie un singe tînăr

Argint și aur în rădăcini, și în credință și cu zodie de mi

Cum infloresc

Cum infloresc Atinși de prim. Cînd mugurii și aerul e frago

Iar inimile noastre Suntem sortiți Ni-s gîndurile S-alegem bucur

O, ce belșug de Și cit e de frum E Patria străve Ca zvonul de vi

Și vine o zi

Și vine-o zi cînd Și vine-o zi cînd Și vine-o zi cînd De inimi calde

fluviu. C.F.R. cale fe de ap părea, rele c zis p venin imagir fost c oprit în faț sînd p pătu, întorco din al în mi scunde fața p orașul șasiu lămpi rite fa team, biroul Nechif înaint itorul. te că- Și i făcut e un varde cu bă

Tim tr-o p cea men burile în el mul e nenilo nează. viitor. Congru avea pentru sint f jos a fensiv: alte h

ACEASTĂ LUME NOUĂ

se adormite —
în lacre sfinte,
lucind fierbinte
ea își trimite.

brăcînd petale,
crime de limbă,
fumele își schimbă
văile natale.

căile lactee
izînd departe
ră moarte,
nic să scînteie.

înc se lasă
larele izvoare,
ne dogoare
î mireasă...

Horia ZILIERU

Cînd treci cu suflet nou pe sub arcade
De vis și de beton și năzuinți,
Cînd simți pe suflet sfinte acolade
Ca un blazon al vrierii, din părinți

Cînd te proptești cu umărul în poarta
Acestui viitor de roadă plin
Pe care îl deschizi fiindcă ești soarta
Din fapta muncii, fiindcă ești destin!

Și vine-o zi pe care-o chemi anume
Cu scrisul inflorat, de mărțișor
În care timpul crește în renume
Și-n care urcă pașnicul tău zbor.

Corneliu STURZU

Prin noi și pentru noi

țara

să ascultăm acum
a cu ramuri nevăzute
ii-s desfășurați în drum
- o mare de lăute.

au izbucnit plinar
izii cu flamuri strălucite
luceferii răsar
le crezuri fericite.

ze ne-asteaptă-n unduire
ă culegerea de roade
și sinceră iubire
ii viuind pe baricade.

Florin Mihai PETRESCU

votăm pentru această lume nouă — pentru noi
în țara ce-o zidirăm demnă și frumoasă,
unde s-au jertfit milenii de eroi
pentru ca astăzi să avem istoria acasă.

votăm pentru dreptate — căci e a noastră și-i vie
și pentru toți ea ne este lege și drum
și știm că este sfîntă, cum știm că o să fie
deapurarea umană lumina ei de-acum.

votăm pentru puterea demnității — știind-o ca pe-un
soare

cum știm că viața o sarcină nu poate fi:
gest liber consimțit al rațiunii necesare,
al rațiunii — și astfel îl vom ști.

votăm pentru-adevăr, în numele puterii lui depline,
și liberi cu lumina vieții însăși să-l numim,
votăm pentru curajul de-a crede în mai bine
căci stă-n puterea noastră să fim ce vrem să fim.

s-alegem deci! prin noi și pentru noi, tovarăși!
votînd, noi toți puterii noastre votul dăm.
trăind deci acest drept, alegem și vom alege iarăși
știind cum că prin noi și pentru noi, votăm!

Vasile CONSTANTINESCU

O.
dul e ușure
tru patrie te pregătești
și că ești pădure
ătești

iar și gara și atelierelor
niște docuri, iar șinele de
— parme peste întinderi
nspre Moța, imensa vale
efileu, iar orașul și atelier-
s — cataractele lui. Am
pentru că mai dăunăzi,
e Pașcani dinspre Moța,
are mi-a sărit în ochi a
ul ăalta. Privirile mi s-au
ște țancuri. Îmi apăruseră
a ca din senin, nemăillă-
le să se ducă pînă-n ca-
năntînd spre oraș, se
în mine drumurile mele
i prin Pașcani, îmi venea
strada principală cu case
hesuite unele în altele. În
lor erau blocurile turn și
se părea a aduce cu un
t de televizor, cu uriașe
ronice de cele mai felu-
și dimensiuni. Îmi amin-
iște ceasuri petrecute în
marului orașului, Eugen
nd ne pornisem să vedem
prospecta cu patetism vi-
n fi mai înalți". Ţin min-
unea primarului...

dintr-odată viitorul s-a
nt. În fața privirilor mele
cu zece nivele, cu bule-
, albil de Siret, un oraș
pezi de inimă.

☆

ui Eugen Nechifor e în-
î nesfîrșită. E starea a-
ă din locurile unor oa-
eburi. Și, în adevăr, tre-
ui om, care parcă poartă
ea, sînt multe așa cum
eburile tuturor pășcă-
ța orașului se revoluțio-
-acesta este cuvîntul. În
cum prevăd documentele
al XI-lea, Pașcani vor
de locuitori. Pregătirile
stă creștere demografică
nă desfășurare. Zona de
lui este un șantier în o-
e Fabrica de tricotate —
In curînd, primele muș-

cături de excavator și la noile o-
biective industriale. Întreprinderea
de utilaje grele și Fabrica de zahăr.

☆

Intram mai zilele trecute în Bir-
lad. Veneam dinspre Iași, pe lîngă
fabrica rulmenților și pe lîngă cea
nouă de elemente pneumatice pentru
automatizări, nu de mult dată în
folosință. În turn, în turnul acela
parcă de gară ori de primărie,
turnul de la Rulmenți, orologiul a-
rată că ziua era spre sfîrșit. Soa-
rele își deșarta bănelul zimțat după
dealurile tăbăcite și inseninate ca un
obraz de țaran bătrîn. Dinspre fa-
brica rulmenților venea egal și plă-
cut susurul de muncă. Eu mă du-
ceam tot mai adînc în oraș și mă
stăpînea aceeași senzație dintotdea-
una. Aveam impresia că pătrund
într-un fluviu. Peste mine se călă-
toreau aduceri aminte. Cîndva mi se
părea că trec cu lotca pe lîngă alte
lotci care mai arătoase, care mai
amărite. Acum par, împrejurul meu,
lîngă malurile acestui nesfîrșit flu-
viu, cargoboturi și motonave și mul-
te altele. Așa îmi apăreau siluetele
de azi ale Birladului. Cartiere cu
blocuri purtînd nume ale unor oa-
meni ai locului, precum Al. Vlahuță,
toate horînd în jurul centrului civic,
al noului centru unde deja au coborît
din proiecte, edificiile Casei de cul-
tură și ale hotelului turistic. Un su-
permagazin și blocuri cu zece nivele
vor întregi ceea ce arhitecții au gîn-
dit a fi sistematizarea Birladului.

Orașul care duce cu el o istorie de
opt veacuri se schimbă acum de la
o zi la alta cu viteza aceea cu care
schiorii coboară și hașurează pîrțile
alpine. Acesta este ritmul schimbă-
rilor, al innoirilor unui oraș, care
veacuri în șir a bătut pasul pe loc
sau a dat înapoi. Ultimii treizeci de
ani din cei opt sute au fost anii
denși și adevărați ai istoriei Birla-
dului, au fost anii în care birlădenii
s-au dăruit pentru a face ce nu au
făcut secole în șir.

☆

De secole Birladul a avut de furcă
cu apele. Ploile nu prea intrau în
pămînturile argiloase, lunecau pe
dealuri și se adunau pe Valea Bir-
ladului. Cît vedeat cu ochii — în-
tîns de apă care tăia ca un fieres-
trău ascuns rădăcini de case. Oa-
menii de aici, cînd s-au gîndit poate
la blestem au zis cu siguranță apă.
Într-o bună zi Birladul a scăpat de
această prăcoste. Rîul, care a adus
numele orașului, a fost regularizat.
Maluri înalte, diguri acumularii și
pămînturi și oameni care au scăpat
de grijă... Regularizarea Birladului
face parte dintr-un complex de mari
lucrări hidrotehnice din județul Vas-
lui, lucrări pentru care au fost alo-
cate sute de milioane de lei.

☆

Primul semn al existenței Birla-
dului îl întîlnim într-o atestare de
acum opt secole. În cel de al nouă-
lea veac al existenței sale documen-
tare, Birladul e prezentat concomi-
tent în cronicile moderne ale relați-
ilor comerciale din 60 de țări din
lume. Cît de curînd vor călători
spre alte țări produsele noilor fa-
bri, între care cea de elemente de
automatizări a și început să pro-
ducă atîngînd înainte de termen pa-
rametrii proiectați.

☆

În viața orașului noutățile se suc-
ced cu o mare iuteală. Ultimii ani
au fost și pentru Birlad deosebit de
fertili, iar cei ce vor urma vor fi și
mai mult așa cum reiese din direc-
tivele viitorului cincinal.

☆

Sînt adeseori că trebuie să mă
reîntorc spre locurile pe unde am
umblat. Și trăiesc, de fiecare dată,
tonicul sentiment că mă aflu în fața
unor locuri care sînt mereu altele.

O secvență din filmul „Actorul și sălbaticii“

CONFRUNTĂRI în cinematografia românească

(continuare din pag. 1)

Meritul regizorului stătea în faptul că reușise a prezenta uzina ca un cadru viu, dinamic, generos pentru o confruntare alertă, viguroasă, tipică în zilele noastre. Filmul era un proces aspru al infatuării, al rutinizării și al orgoliului exacerbant, evidențind totodată calitățile reale ale omului nou și mai ales forța colectivului de a găsi în el însuși puterea rezolvării oricărui conflict. Ocolind diaceticismul, filmul lui Creangă era — și rămîne — o lucrare matură, frumoasă, conținînd mult adevăr de viață și, calitate esențială, dînd senzația unei depline autenticități. Lucruri asemănătoare se pot spune și în legătură cu lucrarea lui Mihai Constantinescu. Confruntîndu-le pe acestea cu „Un zîmbet pentru mai tîrziu“ de Pildă, film care, tematic, se subordonează aceleiași direcții, nu putem escamota dezavantajul în care se află Boiangiu. Deși surprindea cu oarecare pricepere felul cum funcționează mecanismul minciunii și al defăimării unui om cinstit și capabil, deși găsisse niște termeni promițători pentru o dezbateră etică interesantă, regizorul (care revine la filmul artistic la 10 ani după debut) recurge la procedee artistice fade, nu numai în caracterizarea personajelor (lineare, inconsistente, cu identități precare), ci și în crearea cadrului, în surprinderea atmosferei, a caracteristicilor social-politice ale anului 1959. Filmați îndelung în preajma cuptoarelor incandescente ale unei oțelării, eroii își pierd dimensiunile (chiar și cele fizice, dar mai ales cele spirituale).

Acestei direcții a actualității căreia i-am subscris pînă acum doar filme inspirate din procesul muncii, din zona industrială a actualității — dacă e s-o numim cu un termen foarte direct — i se subordonează, de asemenea, cîteva pelicule privind aspecte ale eticii noi. Abordate în tonuri foarte diferite, problemele eticii constituie „materia primă“ a unor filme ca „Trecătoarele iubiri“ de Malvina Urșianu, „De bună voie și nesilit de nimeni“, de Maria Callas-Dinescu, „O sută de lei“ de Mircea Săucan. Aici confruntarea dintre generații dă cîștig de cauză vîrstei mijlocii, deși pelicula Mariiei Callas-Dinescu — cu toate stîngăciile ei (transcriind un fapt real, povestea pare prea elaborată, prea construită; apoi dezlegarea conflictului vine din afara datelor lui) impune o regizoare care de la prima operă arată că știe a povesti cursiv, curat, cu emoție și sensibilitate. Sigur, ea nu poate concura încă alături de Malvina Urșianu, regizoare experimentată și subtilă la care imaginea și cuvîntul nu exprimă doar date și fapte, ci se încarcă în fiecare moment de inefabil, vorbind o limbă a subtextului, care se adresează frumos, elegant, inteligent, sensibilității, subtilității. „Trecătoarele iubiri“ spune o poveste în aparență complicată, dar de fapt ușor de înțeles: e povestea legăturii indestructibile dintre om și pămîntul natal, dintre individ și patrie, dar nu a unei legături exterioare ce se poate striga ușor în vorbe, ci a unei tainice legături dintre om și pămîntul în care i se află rădăcinile. Malvina Urșianu o ruo a compus o dramă psihologică, ci a descifrat cu finețe și profunzime o coordonată esențială a psihologiei poporului nostru, coordonată care, ridicată la un plan de generalitate, explică dăinuirea noastră milenară pe aceste locuri.

☆

În filmul său „O sută de lei“, Mircea Săucan dezbate, cu modestie, chestiuni cotidiene ale eticii, fără să impresioneze prin ceva anume, cel puțin atîta vreme cît nu ne lăsăm impresionați nici de locuri comune, nici de actori-vedete care se joacă pe ei înșiși. Reținem mai curînd un film polițist, acela semnat de Mircea Veroiu — „Șapte zile“, din care înțelegem cum un regizor inspirat și dolăra de talent poate salva un scenariu peltic și sfîngaci.

☆

O altă direcție urmată de cinematografia românească în ultima perioadă e cea care sondează istoria, trecutul de luptă al poporului. Aici distingem două drumuri paralele: unul care duce spre istoria îndepărtată (impletită uneori cu legendă) și altul care se desface radial în istoria apropiată, mai exact în perioada de mari lupte de clasă și de ilegalitate a partidului. Nu avem teme a insista asupra lucrărilor din prima categorie pentru că atît filmele lui Mircea Drăgan — „Frații Jderi“ și „Ștefan cel Mare“ cît și „Nemuritorii“ lui Sergiu Nicolaescu rămîn într-o zonă incertă a artei cinematografice, primul excelînd prin superficialitate, iar al doilea încercînd să braveze prin vitejii personale transcrise din westernuri americane. Există însă cîteva pelicule bune la cea de a doua categorie și sîntem bucuroși să observăm că și aici — zonă de rezistență a celei de-a șaptea arte românești — ne aflăm în fața unei fructuoase confruntări între cele două generații de regizori. Pe primul loc se află, desigur, Manole Marcus care, după ce își precizase poziția în această zonă prin filmele „Canarul și viscolul“ și „Puterea și adevărul“ (cel mai important film al ultimilor ani), vine acum cu un extrem de frumos și de emoționant film, „Actorul și sălbaticii“ (ne-am referit pe larg la acesta în numărul trecut al revistei). Lui Manole Marcus îi țin companie, cu distincție și curaj, doi debutanți: Cristiana Nicolae („Întoarcerea lui Magellan“) și Constantin Vaeni („Zidul“). Prima ne cîștigase prin convingătoare ei pledoarie pentru încrederea în om. Comuniștii, mai ales, trebuie să aibă încredere în oameni, în capacitatea acestora de a fi drepti și frumoși chiar cînd nu par așa. O splendidă replică a unui tînar ilegalist sintetizează întreaga idee a filmului: „A nu avea încredere în oameni înseamnă a ne îndepărta de la idealul nostru de luptători“. Acest autentic miez politic al filmului este învelit frumos de Cristiana Nicolae, cu sinceritate și inspirație, în straiul unei simple și calde povești de dragoste dintre doi tineri.

☆

Constantin Vaeni e mai aspru, mai contorsionat în „Zidul“ său recent ieșit pe ecran. Eroul — un tînar tipograf care tipărește „România liberă“ ilegală, în condiții în care dușmanii cei mai periculoși nu sînt polițistii, ci claustrarea, singurătatea absolută, parcurge cele 400 de zile ale izolării de bună voie și din convingere comunistă, dînd un exemplu al tăriei crezului său și al fermității de caracter care i-a caracterizat dintotdeauna pe comuniști. Amîntînd de „Duminică, la ora 6“ și de „Canarul și viscolul“, „Zidul“ lui Constantin Vaeni are însă tonul său propriu, inconfundabil, care îl situează pe debutant în plutonul speranțelor filmului românesc.

☆

În sfîrșit, am mai descifrat încă o direcție în cinematografia noastră și anume aceea care încearcă valorificarea unor opere literare. Dacă în alți ani principalele filme erau ecranizări după opere literare celebre, acum abia dacă îi putem cita pe Mircea Veroiu și Dan Pița cu „Duhul aurului“, care valorifică într-o manieră foarte originală două schițe de Agribiceanu. Meritul lor nu în asta constă însă, ci în valoarea artistică remarcabilă a peliculei pe care o semnează, în semnificațiile nebanuite pe care le-au descoperit în pagina scrisă și în puterea de a fi ridicat aceste semnificații — prin imaginea cinematografică — la un înalt nivel de generalitate umană.

☆

Acum, cînd am ajuns la sfîrșitul sumarei înregistrări a producției din ultima perioadă a caselor de film (lăsînd cu bună știință la o parte o seamă de titluri care n-ar fi influențat nici într-un fel demonstrația), nu tragem linie pentru a face suma sau pentru a conchide că în confruntarea dintre generațiile de creatori au deja superioritate unii sau alții; ne bucurăm doar că această confruntare există și că ea are consecințe pozitive în planul creației.

— Sintezi unul din filosofii de seamă în gândirea românească. În acest sens, cu experiența dv., din pragul vârstei de optzeci de ani, vă rugăm să ne spuneți: ce este filosofia și cum se ajunge la ea?

— Conținutul noțiunii de „filosofie” a variat în cursul timpului în funcție de schimbările suferite de contextul istoric concret, pe care ea le-a reflectat, cit și, mai direct, în funcție de dezvoltarea științelor, apoi și în funcție de concepția pe care filosofii și-au făcut-o despre esența și rostul filosofării. Însă, din semnificațiile diverse atribuite filosofiei, de filosofi și nefilosofi, de-a lungul istoriei sale, poate fi desprinsă o notă comună acestor semnificații, notă considerată drept definitorie pentru conceptul de „filosofie”, și anume filosofia este definită ca fiind concepția generală despre lume, fiind doctrină care pretinde să ne dea o imagine de ansamblu a existenței considerate în totalitatea ei. Precizez în prealabil că, după părerea mea, această definiție reține numai una din noțile definitorii ale conceptului de „filosofie”. Căci alături de acest fel de raportare a omului la univers, filosofiei îi este propriu un al doilea mod esențial de raportare la univers, anume raportare valorificatoare a diferitelor forme esențiale de existență înregistrate de cunoașterea teoretică. Această valorificare, gândirea filosofică o face ținând seama de imperatiivele marilor și perenelor nevoi și interese spirituale ale omului ca ființă creatoare de cultură, apreciind sus-menționatele forme de existență după importanța pe care acestea o au pentru om ca ființă spirituală și pentru condiția sa în lume.

Pentru a elabora o imagine de ansamblu a existenței ca totalitate, filosofia se vede nevoită să recurgă nu numai la interpolarii (proprii și științei), ci și la extrapolări dincolo de ceea ce poate oferi experiența controlată riguros de știință. Astfel, sintezele elaborate de gândirea filosofică nu pot avea niciodată pretenția de a fi „definitive”, căci o dată cu progresul ulterior al științei autentice, acestea demolează iarăși și iarăși impozantele construcții ale unor astfel de sinteze totalizatoare.

Așa stînd lucrurile, se pune în chip firesc întrebarea: ce anume ne determină să elaborăm astfel de sinteze hazardate? Căci, dacă oricine înțelege ușor funcția atât de importantă îndeplinită de știință în viața noastră prin soluțiile ei la problemele pe care ni le pune existența, pricepem mai puțin ușor — ba unii chiar deloc — de ce este nevoie să i se ofere omului și o imagine de ansamblu despre lume ca totalitate? Sau, atunci, existența considerată în totalitatea ei pune și ea omului probleme pe care el ar resimți nevoia imperioasă să le rezolve?

Exprimat într-o formulare scurtă, răspunsul la aceste întrebări este următorul: filosofia nu poate renunța la elaborarea imaginii în discuție, fiindcă, așa cum reiese din lunga ei istorie, orice doctrină filosofică demnă de luat în seamă nu poate evita postularea — explicită, ori numai implicită — unei anume ierarhii a principalelor forme de existență, forme printre care se află și aceea care se numește „om”, omul cu valorile sale de civilizație materială și de cultură spirituală create de el. Însă, ca orice ierarhie, și aceea de care e vorba acum, poate fi stabilită numai înăuntrul unui întreg, al unei totalități constituite. Chiar și în cazurile în care nu este formulată explicit, această ierarhie constituie fundamentul pe care se mișcă mîntea noastră atunci cînd încearcă să răspundă la marile întrebări specifice filosofice, care privesc sensul vieții omenești, locul și rostul omului în lume ca ființă creatoare de cultură. Acestea sînt întrebări legate de marea problemă a condiției umane, întrebări pe care știința riguros concepută nu și le pune, fiindcă ele nu sînt susceptibile de soluții cu adevărat științifice, universal valabile, univoce. Diferențiat calitativ pe această latură a ei filosofia de știință, aceste întrebări omul le-a pus și le va pune întotdeauna de pe poziții și-n forme diferite, determinate, fără îndoială, în ultima analiză, de structura socială specifică a contextului istoric concret înăuntrul căruia ele sînt puse, de poziția de clasă a celui ce le-a pus și le pune, determinate desigur și de structura aparte a personalității acestuia.

Punîndu-și sus-menționatele întrebări, filosofia ne apare deci nu numai ca imagine de ansamblu a existenței luate ca totalitate, ci

și ca reacție axiologică a omului concret, a conștiinței umane integrate în fața acestei totalități, ca atitudine concretizată pe plan teoretic în corp de judecăți de valoare. Pe acest plan al desfășurării sale, gândirea filosofică are ca motor propulsor și elemente de conștiință ce nu țin în ultima analiză de intelectul înregistrator al realului, ci sînt factori constituianți de ordin afectiv ai conștiinței umane.

Îată pe scurt și concentrat ce pot răspunde la această întrebare.

— Considerați că filosofia este doar o chestiune de profesie, sau înseamnă ea ceva mai mult?

— În cele arătate pînă acum este cuprins implicit și răspunsul la această întrebare.

— În lucrarea „Existența tragică” ați dezvoltat o concepție filosofică profund originală. Vă rugăm să ne spuneți care au fost „izvoarele” care au animat această filosofie atît de personală.

Cu acad. D. D. ROȘCA
despre:

ROSTURILE FILOSOFIEI ȘI DEMNIȚATEA OMULUI

— Izvoare animatoare pentru concepția expusă în *Existența tragică*? Unul a fost, fără îndoială, istoria filosofiei universale. Dacă nu o cunoașteam, e puțin probabil că scriam această carte. Dintre gânditorii mari care vor fi lăsat ecouri profunde în spiritul meu îl amintesc pe Kant în primul rînd, pe Hume în al doilea rînd. Și, să nu-i uit pe Eminescu, pe Shakespeare și pe Balzac.

Pe alt plan, a fost apoi experiența personală a tînrului receptiv care eram, trăită timp de aproape un deceniu în mijlocul unei mari și foarte comunicative aglomerații umane admirate de mine.

— În ce raport se află concepția filosofică din „Existența tragică” și filosofia marxistă?

— Existența tragică conține, între altele, idei importante care sînt proprii și marxismului. Astfel, ideea că relația de contradicție este determinația fundamentală a existenței la toate nivelele ei de adîncime; ideea că izvorul ultim al devenirii eterne este contradicția; cartea mai dezvoltă apoi, pe larg, critica determinis-

mului mecanicist; ea critică orînduirea capitalistă, arătînd, în diverse ordine de idei, cum această orînduire clădită pe exploatare și făcînd din satisfacția materială scop suprem al vieții omenești, făcînd adică din mijloc scop, privează viața de una din coordonatele ei, specific umane, de ceea ce se numește, în lipsă de alt termen, afectivitate, căldură afectivă etc. etc.

— Ați consacrat ani de mare efort intelectual traducerii în românește a operei lui Hegel. Vă rugăm să ne spuneți care este, după părerea dumneavoastră cel mai mare adevăr pe care l-ați descoperit la Hegel, și ce-i reproșați cel mai mult lui Hegel?

— Da! Am lucrat patruzeci și doi de ani, zi de zi, la traducerea celor douăsprezece volume hegeliene (din 18 care compun ediția operei lui Hegel îngrijită de elevii săi). Încît, uneori, cînd arunc în treacăt o privire asupra acestora, mă sperii și mă mir de răbdarea pe care am avut-o să fac o astfel de treabă. Dar să răspund la întrebarea dumneavoastră: „adevărul cel mai mare” descoperit de mine la Hegel este cel dezvoltat de marele filosof — nu este paradox ceea ce afirm! — de-a lungul celor trei sute de pagini din *Estetica* sa despre poezie.

Ce-i reproșez genialului dialectician mai mult? Îi reproșez dogmatismul său epistemologic anacronic, și aproape ridicol cînd e folosit de Hegel ca armă de luptă împotriva adîncului și ascuțitului spirit critic și spirit de finețe al genialului Immanuel Kant. Pe plan moral, îi reproșez autorului *Fenomenologiei spiritului* ceea ce aș numi filistinismul său lipsit de noblețe.

— Ați descoperit continuatori ai ideilor dumneavoastră?

— Unii critici au pomenit tangențial de Albert Camus în legătură cu *Existența tragică*. Se poate, firește, întimpla ca unii cititori să descopere în filosofia lui Camus idei ce se găsesc și-n scrierile mele, și-n special în acum-menționata carte, apărută mulți ani înainte de apariția principalelor publicații ale lui Camus. Încît, dacă filosoful francez ar fi cunoscut limba noastră, aș fi fost tentat poate să cred că l-aș fi influențat să gîndească unele ca mine. Or, evident, nu e cazul.

— În lumea de azi au loc, pe plan mondial, evenimente implicînd realizări uluitoare, dar și grave pericole. Ce rol considerați că-i revine filosofiei în acest context?

— Răspunsul la această întrebare cere ample dezvoltări pentru a fi clar și convingător. În formă implicită acest răspuns se află în concepția filosofică generală din care s-au desprins toate răspunsurile de mai sus. Anume, sîrînd peste foarte numeroase verigi intermediare ale „demonstrației” posibile, el ar putea fi formulat în felul următor: pentru a răspunde integral, în orice context istoric, dar cu deosebire în cel prezent, rostului ei de a fi, filosofia — sprijinită în primul rînd pe știință — trebuie să se străduiască să arate nu numai ce este realitatea în general și lumea omului în special, ci să caute să traseze o imagine despre ceea ce trebuie să fie omul și lumea lui umană ca viață să merite să fie trăită. Filosofia trebuie adică să propună un ideal de realizat, în sensul ca omul, ființă condusă de acest ideal, să recunoască valoarea absolută nu lucrurilor care-i satisfac nevoile biologice, și care îl satisfac așa cum este el, ci valorilor spirituale care îl ajută să se transforme din „faber” ce este, în „sapiens” ce trebuie să fie el. O filosofie este completă și răspunde rostului său de a fi atunci cînd la mulțumirea pe care o procură cunoașterea oferită de ea, adăugă și îndemnuri spre realizarea idealului de viață pe care ea îl propune. Lupînd pentru înfăptuirea nobilului său ideal de dreptate socială integrală, marxismul este o astfel de filosofie.

Concepută din perspectiva înțezărită aici, filosofia ni se înfățișează, pe una din coordonatele ei esențiale, și ca pledoarie — motivată științific — pentru realizarea unui echilibru just între creațiile civilizației materiale și cele spirituale ale culturii. Este evident că dirijate de acest principiu, produsele civilizației materiale nu vor mai putea deveni susceptibile de a se întoarce împotriva omului.

Consemnare de
Vasile CONSTANTINESCU

Dimitrie LOGHIN :

„Margine de sat”

expoziții

ANUALA

artiștilor plastici suceveni

Înființarea unei galerii de artă confirmă că orașul din Țara de Sus simțea nevoia unui asemenea locaș. Suceava are o sală pentru expoziții în incinta Casei de cultură, un interior corespunzător întru totul, deși nu prea accesibil. E de presupus că, în saloanele de la ultimul etaj, urcă numai cei dispuși să acorde artei credit nelimitat, restul rămînd la nivelul străzii. Expoziția anuală a cenaclului U.A.P. Suceava cinstește deschiderea noii galerii. Atît panotecarea cit și repartizarea judicioasă a lucrărilor de pictură, grafică și sculptură în raport de incidența luminii și distanțe constituie o probă elocventă privind funcționalitatea sălii.

Mobilizați de această nouă invitație de a apare în public, artiștii din Suceava și Botoșani au răspuns cu entuziasm dar și cu o sporită exigență privind valoarea lucrărilor. Ei ne oferă o expoziție de ținută, fără acel rabat acordat amatorismului ce lasă impresia de improvizare și fără concesii față de galoanele ciștigate în alte bătălii. Deci — o participare sobră, fiecare expozant onorîndu-și semnătura și avînd ceva de comunicat prin lucrările selecționate.

Ca în orice colectivă anuală, găsim virtuți despre care s-a mai scris, ele făcînd parte din profilul unor artiști formați, recunoscuți, dar vom avea și bucuria confirmării unor promisiuni anterioare și mai ales cea a surprizelor. De aceea, onestei treceri în revistă a celor aproape 50 de lucrări îi vom prefera punctarea a ceea ce ni se pare de excepție în acest florilegiu al colorilor din Țara de Sus. Seria surprizelor o deschide însuși decanul de vîrstă al cenaclului, meșterul Dimitrie Loghin, care după ce transmite peisajului în ulei lirismul declarat și patosul grav al construcției, ambele descinzînd din școala ieșeană a lui Tonitza și Dimirescu, exulta în acuarela cu o dezinvoltură tinerască, cîștigîndu-ne prin transparența culorii și simplitatea exprimării (*Pontoane pe Dunăre, Peisaj din Suceava*). Veronica Gridinoc, pe care o cunoașteam cu aplicații spre compoziția decorativă, în tonuri aspre din registrul de pămînturi arse, oficiază de astă dată cu gestică sigură într-o acuarela de amploare, bărbătească (*Seară la Tulcea, În larg, Pe Dunăre*). Dramatismul atmosferei e surprins cu aplomb, iar mișcarea din cadru e liberă în vibrarea cromatică. Tot o surpriză plăcută o constituie și *Portretul* semnat de Dumitru Rusu care, părăsind migala metaloplastiei, ne oferă o lucrare solid construită, în tonalitate majoră, cu totul altceva decît ne obișnuise.

Și acum, confirmări: Ion Carp Fluerici apare mai maturizat în efortul său de a încălzi culorile reci. E un lucid preocupat de rezolvări originale (*Repas*), trădînd însă și o căldură cu grijă ținută în friu (*Peisaj cu casc*). I se alătură Mircea Hrișcă, poetul pastelului în ulei (*Cintec de toamnă*) care adîncește ca interpretare ceea ce anterior doar șoptea, rezervîndu-și pentru acuarela o pasiune proaspătă (*Deal, Uzine*).

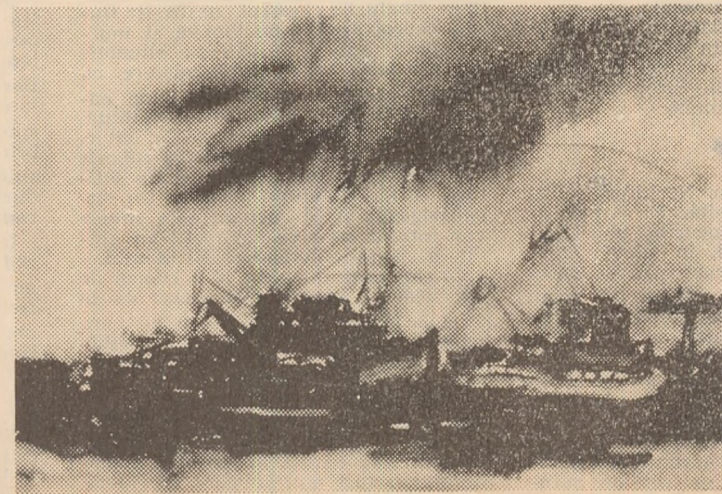
De la Adrian Bocancea reținem dinamica monotipului *Migrație*, de la Traian Percec, măsura pentru elementul decorativ (*Flori de toamnă*). Prea studiată gușa Marioarei Pruteanu (*Triumful zorilor*), după cum *Brigada de fete* a lui Teodor Valenciu pozează anume iar desenul lui Alexandru Pleșca (*Mioara*) e de un academism ce provoacă nostalgii. Cîta energie consumă Gliceria Braha desenînd cu penelul (*Autoportret*), o energie și o știință ce se cer eliberate pe plan mai vast și cită acuitate de rețină dovedite Grigore Ursu în desenele sale de îndelungat travaliu (*Mireasă*)!

Neconcludenți încă, dar demni a figura la promisiuni: Gh. Stanciu cu gușe de studiu, Aristotel Vasiliu în cele două compoziții prea livrești, Virgil Parghel remarcabil în *Natură statică*, Marcela Larionescu prin ușurința de a desena, Mihai Pinzaru, spirit satiric cu aplicații prompte...

Sculptura e încă prea puțin reprezentată la Suceava, Traian Cojocaru (*Delegată la Congres*) și Eugen Cobassa (*Repas*) marcînd însă un început pe care îl înscrim drept angajament.

Așadar, prestigiul celor ce formează nucleul cenaclului, activînd de atîta ani, atrage talente tinere, începătoare, pentru ca împreună să confere cit mai multă forță sugestivă artei inspirată din realitățile contemporane.

Aurel LEON

Veronica GRIDINOC :

„Seară în port”

N. DAVIDESCU(II)

(urmărire din pag. 2)

Prin întrebuițarea aceluiași mijloace, ciclul Roma duce, inevitabil, la efecte similare. Precum în Helada întâlnim prin urmăre zei și alte personaje mitologice (Saturn, Diana, Venera, Didona, Marsias, Sileni, Iari și penafi), personaje și locuri reale, precum August, Antoniu, Virgiliu, Lucrețiu, Marc Aureliu, teatrul lui Pompei, Actium; fresca reprezentată altare, pantomime, curtezan, spectacole de circ și altele ca acestea. În *Mundus Romae* amintirea lui Enea se estompează, învâdată de umbre din lumea antică; în Peisaj latin — „fișnesc de peste tot linii / topite-n volute de-azur”. Precum V. Voiculescu, cu ale lui sonete în manieră shakespeariană, autorul Cîntecului omului imaginează o Inedită de Marc Aureliu. Intră în acțiune moralistul „Virtutea e în două feluri: una / Pe care-o porți pe față și se vede... / Iar alta-n tine care nu se-arată...”. Pe elemente de cadru european mai larg cade accentul în seria Evul mediu, unde legendele și epopeile germanice, amintiri norvegiene, freamăte nordine, cavaleri și menestrel, ecouri hispanice, seniori și vasali, cruciați și iconoclaști, vrăjitori și ondine, sfinți și hanțige, bădălii și partide de vinătoare, se întrețeaie în zeci de moduri, făcînd ca aspectele antinomice sau complementare să sugereze existența unei lumi neliniștite, dominată de superstiție. Un rege din Grenada deplînge pierderea unei „prînțese cu păr bălai”, răpîtă de seraiul său. O valkirie se travestește-n lebădă pentru a se scălda în apele Rinului. Regele danez „e dornic să se bată” drept care a primit să prade „burguri și castele”. De remarcat tonul de baladă și prioritatea detaliilor fanteziste, un decorativ în care se succed flămurile, aurăria și vestimentația cu „fir de argint”, podoabele, armele, singele vărsat cu ușurință, amestecul de somptuos și constrîngere. Trecînd la o nouă verigă a episodului, în Renașterea poetul se simte dator să redefiniească semnificația întregii construcții: cea dintîi poezie reia deci titlul Cîntecul omului. Viziunea e alta decît în fragmentul cu titlul identic din prima carte, Iudeea, un cîntec „smuls cu-nțelepciune din cunoaștere”. Frapează, ca și în celelalte perioade, voluptatea intelectuală, amănuntul documentar paralel cu aventura imaginată; fastul și îndrăzneala coexistă cu intrîgile infame. În galeria de portrete pot fi văzuți Biruitorul, Cîntărețul, Răzvrătitul, Cronicarul, Călugărul vagabond, Pustnicul, Clitorul, Tiranucidul, Condotierul mort, Sigisbeul, papi și curtezan; filmul continuă cu scene romane, venețiene și florentine, serbări princiare, vendete, biserică și statui; romanța alternează cu bufoneria, madrigalul cu canzoneta, elegia cu psalmul. Dante, Petrarca, Leonardo da Vinci, Parma și Pisa, galanteria de la curtea Lucreției Borgia, carnaturile istorisite lui Bembo din Cronică Veneției — iată elemente din țesătura poemului. De regretat e schematicismul. Biruitorul, de pildă, pare desprins din mai vechile Pajere ale lui Matei I. Caragiale: „A răscolit întreaga Italie și-acum, / Condotier croindu-și cu sabia o țară, / Din turnul cetățuei temute-a lui, măsoară / Cărarea presărată pe urma lui cu scrum...”. Cîteva interludii lirice (Țipăt, Liniște, În orașul nostru, Prevestire și altele) se sustrag atmosferei renașcentiste italiene. Neconstrinse de cadrul respectiv, acestea au o vibrație lină, de sorginte clasică.

Ultima parte a Cîntecului omului readuce pe cititor în țara românească, într-o ambianță de legendă, cu zine și căprioare, cu ziditori și descălecători, cu cetăți de scaun, voievozi și domnițe. Sugestii folclorice difuze, buciune, doine, episoade de basm intră în compoziții de un sentimentalism evident. Balade și poeme insuficient stilizate, pentru a avea rezonanțe personale, nu lasă urmă, fiind vorba de „bunget de codru”, de „mîndriile voievozilor”, de „securi și paloș”, de „telegari cu botul și nările de foc”. Tînerete fără bătrînețe, Junătate de om călare, Broasca țestoasă fermecată și împărăția ei de dor, sînt simple basme versificate. Cerbul apelor descinde și el din folclor: „Cerbu-noată-n apă-noată / Ziua-ntreagă, noaptea toată / Și-ntor-rărit cu luna / Se tot duce-așa într-una, / Dar încet să nu răstoarne / Pe domnița dintre coarne / Din culcușul de mătase / Verde-n care se-ăzese. / Fruntea lui e numai stele / Cu luceașru-ntr-ele, / Iar deasupra lui domnița / Luminează cu coșița / Ca un răsărit de soare / Într-o apă cîntătoare...”.

Poșta literară

CONSTANTIN ENEI — O sofisticare voită pare să angreneze gândurile dv. închină-te lui Hyperion. Totuși, unele versuri sînt citabile: „Și firea renăscută din maluri cu lumină”; „Dorul este o himeră / Peste bolta austeră”. Să vedem și altceva.

TEODOR PRAXIU — Și pana dv. a vibrat la aniversarea „Lucafărului”: „S-a coborît din cer, Lucafăr blînd / și-a nflorit în aer de lumină / și au țîșnit la Ipotești izvoare / și teii-au tresărit din rădăcină”.

I. M. — BIRNOVA — Este greu de sigur a găsi cuvintele potrivite slăvirii spiritului național Eminescu. Din sonetul „La Ipotești” un singur vers este de reținut: „Și-n toate te simțim și te iubim”.

SAVU CHIRIȚEL — „În ceasul de cristal al existenței mele / Înot cu mintea spre marginea visului / Sulița speranței mi-a pătruns trupul”. Ceasul de cristal

nu a fost, însă, și un ceas de grație poetică.

TACHE TIC ROMAN — Încercarea de „salvare prin poezie” nu are deocamdată suport artistic. Abundă tautologiile și enormitățile („S-au oglîndit la ora zenitală / secundele înmormîntate în adîncuri / străfulgerînd pămîntul în hăuri abisale, / dezvăluînd privirii cărări nepîngărite”).

ION ALBU — Cînd vă lăsați furat de veleități filosofice versurile sînt crispate, aride, imposibile. Iubirca pentru pămîntul natal și pentru marii eroi ai neamului dezvoltă ritmuri curate, precum această „Închinare la Vaslui”: „Mă voi închina soarelui care / se naște din propria-i putere // Voi depune flori pe altarul / curajului și voi spăla / cu lacrimi oasele albe / ale celor ce-au murit cu sabia // Nu voi chema pe nimeni / să mă ajute să înalț / templu aceluia ce ne-au înalțat pe noi”. Dar ce ne facem cu multele erori ortografice, mai ales că e vorba de un candidat la filologie?...

Ediția integrală a operei lui Mihail Kogălniceanu, într-o serie de nouă volume, a fost inaugurată la Editura Academiei, cu un volum de Opere, îngrijit și prefațat de Dan Simonescu, cuprinzînd: **Beletristica, studii literare, culturale și sociale.** Adunarea într-un singur volum a tuturor scrierilor literaturii Kogălniceanu înlesnește o mai precisă conturare a ipostazei de scriitor a uneia dintre personalitățile care au cîntorit cultura românească modernă.

Kogălniceanu nu s-a considerat scriitor; el însuși nu părea a-și prețui scrierile literare. Nu i-a lipsit, însă, talentul, iar paginile rămase, multe tipărite postum, dezvăluie, dacă nu opere de mare valoare, contribuții prețioase, de pioner. Că avea un stil format, subtil adesea, o dovedește încă în limbul studiilor la Lunéville și Berlin. În scrisorile către tatăl său și către surori. Adunate în volum, scrisorile au căpătat aspectul unui roman epistolar, despre formarea unui tînar intelectual moldovean în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Debutul literar a fost timid și neconcludent: în „Alăuta românească” (1838) a localizat povestea lui G. A. Bürger, **Împăratul și braminul** și a tradus **Inelul lui Policrat și împărțirea lumii** de Fr. Schiller. Cu **Soirées dansantes (Adunări dănuțoase)** (1839), în care realizează o galerie de figuri pitorești, reprezentative pentru societatea moldovenească, Kogălniceanu se dovedește un fin observator, cu privire ironică a omului de lume, spiritual și malițios, dotat pentru schița de moravuri. Descrierile sînt întrerupte de reflecțiile moralistului, de scurte meditații asupra unor fenomene sociale sau asupra firii omenești. La rubrica **Scene pitorești din obiceiurile poporului**, din „Dacia literară”, sub titlul **Nou chip de a face curte**, Kogălniceanu a descris, cu încîntarea etnografului și a iubitorului de folclor, o nuntă tradițională la țară, așezînd mereu în opoziție moravurile civilizației orășenești cu frumusețea și puritatea vieții rurale. În **Iluzii pierdute. Un întâi amor**, scriitorul se încearcă în proza sentimentală, pe gustul vremii, dar nu fără a strecura într-o amplă **Introducere**, numeroase aluzii politice și note de critică a regimului. Folosînd variate nuanțe ale ironiei, autorul se află mereu în conflict cu boierii ruginiți, cu stăpînirea, cu toți adversarii înnoirilor. Prima aventură sentimentală e evocată cu detașare ironică, dar nostalgică, a bărbatului matur. Locurile comune ale literaturii romanticoase la modă primesc la Kogălniceanu o nuanță parodică și glumeată, care salvează povestirea de la un idilism desuet. În **Fiziologia provincialului în Iași (1844)**, mijloacele prozatorului au devenit mai sigure, mai echilibrate. Schița, deși are un model francez, rămîne sub influența directă a „fiziologilor” lui C. Negruzzi, citat cu admirație. În atenția lui Kogălniceanu este mereu tipul, reprezentantul unei categorii sociale sau al unei mentalități, dar descrierea locurilor și a oamenilor este bogată în observații concrete și detalii plastice. Arta prozatorului realist se evidențiază mai ales în tablouri și portrete viu colorate, realizate prin enumerări ori prin acumularea și alăturarea unor elemente de contrast. Stilistic, efec-

Semnificația alegerilor în contextul democrației socialiste

(continuare din pag. 3)

chise cu durată prelungită, extinderea metodei interpelării miniștrilor, crearea Comisiei constituționale, a Consiliului legislativ, sporirea competențelor Consiliului de Stat și a guvernului etc. În raportul prezentat la cel de al XI-lea Congres al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că dezvoltarea democrației socialiste impune perfecționarea în continuare a organelor reprezentative, creșterea rolului deputaților, precum și a răspunderii lor.

O dovadă convingătoare a materializării acestor proiecte o constituie adoptarea noii **Legi electorale** de către Marea Adunare Națională, modificarea unor articole din Constituție în sensul adîncirii democratismului sistemului nostru electoral. etc. Astfel, în cadrul reglementărilor privind alegerea deputaților s-a introdus posibilitatea depunerii mai multor candidaturi, simplificarea procedurii de revocare a deputaților, și s-au prevăzut măsuri care să asigure o mai bună funcționare a consiliilor populare etc. Pentru prima oară în alegeri vom avea, într-un număr mare de circumscripții, doi

sau chiar mai mulți candidați. Cetățenii vor avea astfel posibilitatea să aleagă pe cei mai buni dintre cei mai buni candidați, oameni competenți, entuziaști, înzestrați cu aptitudini de buni gospodari.

În procesul de adîncire și perfecționare a democrației socialiste se înscriu și măsurile privind sporirea rolului și competențelor Frontului Unității Socialiste în sistemul de conducere a vieții economico-sociale. Organism politic revoluționar, profund democratic, el reunește în rîndurile sale, sub conducerea P.C.R., toate forțele politice ale națiunii. Frontul Unității Socialiste acționează ca un adevărat forum național, veghează la respectarea drepturilor și libertăților constituționale, la aplicarea principiilor democrației socialiste, mobilizează masele la dezvoltarea civilizației socialiste.

În perspectiva devenirii societății românești, democrația socialistă va cunoaște, în continuare, importante mutații de ordin calitativ, oglîndind transformările intervenite în ansamblul vieții economice, politice și spirituale a națiunii, dezvoltarea României pe noi trepte ale pro-

gresului. Adîncirea și extinderea democrației reprezintă o necesitate, răspunde unei cerințe colective, este o condiție indispensabilă a înaintării societății românești.

Conferind și garantînd cel mai largi drepturi și libertăți civice, democrația socialistă implică totodată răspunderi și îndatoriri ferme pentru toți membrii societății, presupune respectarea strictă a legalității, formelor de organizare socială, participare efectivă și competență la îndeplinirea programului de dezvoltare a societății, o poziție angajată în viața socială, grijă și preocupare continuă pentru destinele națiunii, pentru problemele cu care societatea este confruntată în fiecare etapă istorică.

Aceasta este trăsătura dominantă, spiritul în care s-a înalțat campania electorală la acest început de an. Ea se deslășoară sub semnul unui optimism tonifiant, determinat de obiectivele insufletețoare fundamentale de Congresul al XI-lea al partidului. Astfel, ea are valoare unui coloziu național menit să dea noi impulsuri forței creatoare a poporului.

M. KOGĂLNICEANU — scriitorul

tul este sporit și de amestecul particular de neologisme și expresii moldovenești.

În 1850 Kogălniceanu a publicat în „Gazeta de Moldavia”, fără semnătură, prima parte dintr-un roman rămas neterminat, cu titlul **Tainele inimii**, intenția era, după cum se deduce din primul capitol, de a scrie un roman cu intrigă amoroasă, dar cu foarte evident caracter politic și social. Pregătirea acțiunii e făcută cu minuție, după modelul romanului lui Balzac, scriitor cu deosebire prețuit de Kogălniceanu din care a și tradus cîteva fragmente (din **Physiologie du mariage**). În afara pregătirii intrigii sentimentale, capitolul inițial cuprinde expunerea ideilor politice și naționale, fie ilustrate de eroi (Stihescu, mic proprietar păstrător al naționalității, anticomopolit), fie prezentat direct de autor într-o amplă digresiune. Punerea în scenă a acțiunii e remarcabilă, căci Kogălniceanu are un simț al gradației și al construcției care amintește și aici arta desăvîșită a oratorului. Usucăciunea observațiilor generale este compensată, pe alocuri, de sugestive viziuni picturale.

Printre manuscrisele lui Kogălniceanu au rămas, nefinisate, notele de călătorie făcute la Viena și în Spania, incluse, și ele, în volumul de **Opere**. Cele dintîi cuprind însemnări pregătitoare, dispartate, numeroase considerații privitoare la organizarea socială austriacă, la moravuri și aspecte etnografice. Mai încheiate sînt însemnările despre Spania. Calitățile memorialistului se fac simțite îndeosebi în surprinderea unor tablouri caracteristice: amiaza la Madrid, ceremoniile populare și religioase. Scriitorul se dovedește același observator moral și social, preocupat de obiceiuri, tradiții, de tot ce reprezintă specific național. O anume valoare literară au și povestirile istorice din trecutul Moldovei (**Ștefan cel Mare în Tîrgul Băiei**, **Un vi al lui Petru Rareș**), ca și unele folioleane, cu adresă politică, răspîndite și rămase prin publicații, din tre care unul e scris cu mult spirit și vervă: **Curierul Iașilor, 10 februarie 1860**, apărut în „Steaua Dunării” și semnat Civis Bahuensis. În timpul misiunii de la 1848, Kogălniceanu a scris și două pamflete împotriva domnitorului, impresionant prin a cumulara paroxistică a invectivelor (**Nou Acatist al marelui voievod Mihail Grigoriu**) și prin subtilitatea ironiei (**Carte a fostului rege Ludwig Filii către încă fiindul domn Mihail Sturdza**).

Discursurile lui Kogălniceanu, exclusiv politice care vor intra în volumele următoare dezvăluie de asemenea, mari însușiri literare: construcția sa vîntă, rigoarea argumentării, un patetism lucid îmbrăcat într-o expresie elegantă și sobră, o vervă polemică irezistibilă. Cînd vorbește despre istoria națională și strămoși, tonul său capătă o solemnitate gravă. Măreția subiectului îi impune o atitudine sacerdotală.

L. VOLOVIC

DUMITRU GALEȘANU — Sentimentele înălțătoare „față de tot ce se schimbă în mai frumos și în mai bine, astăzi, în patria noastră” nu și-au găsit o expresie lirică adecvată, astfel că poezia nu poate vedea lumina tiparului. Desigur, cînd considerați că ați făcut un progres, mai trimiteți.

NICOLAE BENEĂ — Sinteți „cu capul plin de vise”, dar ceea ce a rezultat nu are decît rare atingeri cu poezia. Cuvintele se învîlnănesc ca „la roata norocului”.

MARIANA CIORNEI — Foarte inegală de la o poezie la alta și chiar de la vers la vers. O melodie bacoviană pare să se închege, dar se cunoaște că improvizaiți („Cu trup de seară / zboară întunericul / privesc în mine / și-mi văd singurătatea”).

VASILE NICULESCU — Baia Mare — Variațiuni pe aceeași temă, în strădania de conturare a unei viziuni „nordice” asupra patriei. Deocamdată mijloacele literare nu vă ajută, dar se pare că sinteți

foarte tînar, așa încît — perseverați spre împlinirea acestei generoase ambiții. „Vreau să ajut stejarul / să-și străpung umbra cu acul / minutarului ce bai miezul nopții”.

GHI. A. SAVIN — Desigur, aveți în dreptul de a gîndi din cînd în cînd în versuri. Și este bine că nu emiteți pretenții în ceea ce privește rezultatul. V preocupă mitul lui Prometeu și, în general, zborul cosmic. Cît privește adresă solicitată, ne-ați pus în încurcătură: rîștim ce stea și-a ales spre veșnică odihnă primul erou al cosmosului; presupune că steaua polară.

GEORGETA ZAMFIR — Am reținu din „Scrisoarea din județul Brașov” veștea că pe acolo „e iarnă albă și frumoasă”.

NICOLAE MIHU — Cu toată bunăvoința, dar epigramele nu ne-au stîrnit nici un zîmbet. De ce le faceți atît de grave. Schița de moravuri din trecut este și cîneizbutită.

N. I.

Expoziția Angela Tomaselli

Prin lucrările pe care le-a expus la galeria bucureșteană „Amfora”, pictorița gălățeană confirmă încă odată calitățile despre care s-a mai vorbit. Aflată la cea de a doua expoziție personală, Angela Tomaselli probează împliniri, rezultat al unui travaliu insistent. Cele peste douăzeci de lucrări, dovedesc o sensibilitate deschisă spre desăvârșire. Este admirabil sugerat de pictorița permanentul proces de naștere și transformare a naturii. Culoarea devine rațiune de a fi, căpătând puteri simbolice de expresie, imaginea concretă este doar o expresie a culorii. Florile, copaci, păsările, figura umană sînt simboluri. Totul trăește în intensitatea procesului de generalizare.

Pictorița își îndreaptă atenția spre tot ce ar putea însemna „magia culorii” a sensibilității negrăit, cuprins de dinamica suprafețelor, conturat puternic sau abia sugerat. Și nu este nici o greutate a întrevădea aici o puternică legătură cu ceea ce înseamnă tradiție, permanență, fie că e vorba de marii înaintași, fie de acea valoare inestimabilă pe care o numim folclor. Tesăturile sau ceramica populară, cu precădere din sudul Moldovei, și-au pus aici amprenta fără stridență, familiarizându-ne cu mișcarea intimă a creației.

Maria Magdalena Crișan
Muzeograf — Galați

Despre termeni

Din capul locului mă întreb: ce le-o fi plăcînd unora să dea cuvintele cu totul un alt sens decît acela pe care ele îl exprimă? Oare nu din ignoranță? Sau poate numai din ușurință?

În presa de specialitate sportivă sau în cronicile sportive din alte publicații, citesc frecvent o formulă, țără-se puternic înrădăcinată, care îmi sună ca improprie, dacă nu chiar rebarbativă. De pildă, se spune (ba se aude și la radio): «La Buzău, echipa „Rapid” și-a adjudecat victoria în meciul cu „Ceahlăul” — Piatra Neamț.» Sau și mai simplu: „Echipa A și-a adjudecat meciul cu echipa B”.

Oare e corect? Se știe că „a adjudeca” (sau „adjudecare”) are cu totul alt sens. Prin „adjudecare” — termen prin excelență comercial — se subînțelege: cîștigarea unei licitații de mărfuri și servicii. Un meci sau o partidă sportivă nu pot fi confundate — căci ce au una cu alta? — cu o licitație, cu atît mai puțin cu una de mărfuri sau servicii. Poate doar în sens metaforic se poate accepta această extincție de sens.

În cazul de față e mai simplu și mai sănătos, cred, a spune: „echipa R a cîștigat meciul cu C” — căci e mai pe românește. Fiind vorba de o proză ziaristică de informare sportivă, nu vād necesitatea unor licențe (poetice?) inutile ce nu-și au justificarea, mai cu seamă cînd nici nu se intenționează a se face literatură, ci se emit simple informații. Altfel, „a adjudeca” riscă să devină un idiotism, chiar mai puțin subtil în sensul pe care îl are gluma (mai de efect) cu „dă-mi un borcan de... urături” (în loc de murături).

Valeriu SECUREANU

Societatea Anonimă „Teatrul Popular”

Din inițiativa și cu sprijinul material al lui Nicolae Iorga, în decembrie 1920 se constituie la București Societatea Anonimă „Teatrul Popular” care își stabilește sediul în fostul „Palais de Glace”.

Inițierea acestui teatru vine să realizeze o veche dorință a iubitorilor Thaliei și, după cum sublinia marele istoric în cuvîntul său inaugural, societatea își propunea să facă operă educativă și culturală în același timp: „pe lângă piese din repertoriul străin, teatrul nostru va face parte largă unui repertoriu original ales, cu tendințe moralizatoare și să întrețină și sentimentul național prin subiecte din istoria țării... modesta noastră societate va fi prezentă la toate marile evenimente culturale ale țării, stimulînd gustul artistic național prin producțiuni teatrale și muzicale”.

După aproape 200 de spectacole realizate la sediul său din București ca și în diferite orașe și sate din întreaga țară, Teatrul Popular, conformîndu-se scopului cultural urmărit, se deplasează la Iași în octombrie 1921, pentru a participa la manifestările culturale dedicate sărbătoririi unui veac de la nașterea lui Vasile Alecsandri (1821—1921).

Numărul 1 al Cărbăla-program al Teatrului Popular

Cu acest prilej, pe scena Naționalului ieșean, Teatrul Popular a prezentat timp de o săptămînă (începînd cu 15 octombrie) dramele istorice ale lui Alecsandri Despot-Vodă, Fîntîna Blanduziei și Ovidiu, puse în scenă de Paul Gusty și Ion Livescu.

Referindu-se la turneul și succesul trupei bucureștene, ziarul ieșean *Opinia* consemnează: „o trupă tinărară recrutată dintre absolvenții distinși ai conservatorului de artă dramatică din București la care se adaugă și cîțiva artiști liberi de alte angajamente, a prezentat pe frumoasa noastră scenă, trei dintre producțiunile lui Vasile Alecsandri în semn de omagiu pentru cel cărui anul acesta i-am sărbătorit 100 de ani de la naștere... jocul trupei a fost afit de simplu, afit de firesc, încît a convins și a impresionat spectatorii... este pentru noi o certitudine că se vor mai auzi cuvinte elogioase despre tineretele Elena Zamora, Elena Nițulescu — Șahighian, ca și despre mai vîrstnicii lor colegi, Talianu, Fîntî și Agepsina Macri-Eftimiu...”.

Emil GEORGESCU și Vasile BAȘA

file de arhivă

Un club studențesc în 1875

După mai multe încercări, făcute începînd din anul 1863, studenții ieșeni reușesc să înființeze — la 15 martie 1875 — o asociație ce se va numi CLUBUL STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII IAȘI, al cărui scop, mărturisit în statutele respective, era: „stabilirea comunității de principii și a unirii cit mai strîns între studenți”, precum și „sprijinul reciproc al membrilor”. Pentru stringerea fondurilor necesare, se prevăd: organizarea de conferințe publice, producțiuni muzicale și reprezentații teatrale. Inițial însă cheltuielile de organizare au fost acoperite din cotizații (4 lei pe lună de la fiecare membru) și din donații. În facsimil: statutele Clubului, tipărite în anul 1880. Din ele aflăm că asociația avea 84 de membri ordinari (activi), 10 membri extraordinari (profesori cooptați) și 9 membri onorifici (susținătorii donatori). Conducerea Clubului: președinte — T. Moțaș; vicepreședinți — Leon C. Gheorghiu și Constantin Andrei; secretari — Gh. Marcu și V. Tătaru; bibliotecar — V. Simionov; casier — A. Gorescu. Printre membri activi: Ioan Nădejde, Gh. Nădejde, Eugen Lupu și Teodor Speranța — socialiști notorii. Membri extraordinari: profesorii Ioan Bogdan, Anastasie Fătu Vasile Burlă și alții, iar membri onorifici: Iacob Negruzzi, Gheorghe Tacu, Theodor Buradă. Deviza sub care și-a desfășurat activitatea această primă asociație studențească ieșeană; *Concordia, labor et spes* (înțelegere, muncă și speranță). Ștampila, aplicată pe coperta statutei, certifică data înființării clubului: 1875 MART. 5.

Prezența, printre membrii activi, a grupului de studenți socialiști (mai cu seamă a lui Ioan Nădejde), precum și titlurile conferințelor ținute la sediile Clubului (*Lupta pentru drept. Critica asupra civilizației moderne* și altele), atestă că reușita organizare a studenților ieșeni de acum o sută de ani s-a orientat chiar de la început spre ideile socialiste.

Ion MUNTEANU

EVOLUȚIA CRITICII

Călinescian prin formație și talent, Eugen Simion nu vorbește, așa cum era de așteptat, de model. Evoluția criticii înseamnă, nici mai mult, dar nici mai puțin, contribuția fundamentală a lui E. Lovinescu și G. Călinescu. Lui E. Lovinescu, Eugen Simion i-a creat o construcție critică încă nedepășită (v. E. Lovinescu, *scepticul mintuit*). Lui G. Călinescu, îi consacra, de data aceasta, analize substanțiale. Eugen Simion nu se oprește însă numai la G. Călinescu. Preterințete criticului se numesc Perpessicius, Șerban Cioculescu, Al. Philippide, Al. Piru, Adrian Marino, Dumitru Micu, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, M. Ungheanu, G. Dimisianu, Mircea Martin. Sînt nume și sensibilități care, între timp, la diferite nivele, n-au scăpat de umbra înaltă și binefăcătoare a lui G. Călinescu. Modelul, mai totdeauna, fascinează. Recitîndu-l pe G. Călinescu, Eugen Simion își trădează pasiunea, își numește idolul, face publică aderența la anumite principii, își pune în evidență zborul înalt al imaginației. Pagina critică își pierde din liniștea demonstrației. Ea cunoaște un alt ritm, o impetuoză tinerețe a ideilor. Eugen Simion comentează cu înflăcărare, dar și cu multă luciditate. *Opera lui Mihai Eminescu, Viața și opera lui Ion Creangă, Estetica basmului, Scriitori străini, Opera lui Mihai Eminescu* este „expresia cea mai fidelă, poate, a spiritului călinescian”. Acolo unde G. Călinescu nu a întuit anumite valori eminesciene, Eugen Simion le descoperă, le definește. E vorba, printre altele, de vocația serafică a lui Eminescu: „Am numi serafismul starea de grație a spiritului eminescian, aceea care sugerează un echilibru, o suferință depășită, o aspirație dobîndită pentru o clipă. E nimbul lirismului eminescian, podul subtil de ceară dintre extazul iubirii și sentimentul adînc al morții”. În monografia despre Ion Creangă, G. Călinescu face o „critică totală, completă”. *Estetica basmului* e „o galerie de portrete, intelectuale și fine, cu pasiuni sublimă și vicii teribile, suave și monstruoase, ipocrite sau loiale”. Din punct de vedere al creației critice, nu dovedește Eugen Simion, *Estetica basmului* „e un întins roman alegoric, esențialmente intelectual, un fel de istorie ieroglică modernă, întocmită de un moralist trăcut prin școlile cele mai noi. Ironia și puterea de reprezentare concretă a categoriilor formează notele ei dominante”.

Într-o literatură cu valori clasice, cu o mare deschidere spre formule estetice noi, apariția criticilor devine o necesitate. Critica prelungește viața literaturii, zicea profetic Mihai Ralea. Adevărul acesta verificat și întărește ideea că evoluția criticii literare e un fenomen sincron. Criticii sînt „umbre”, bune sau rele ale literaturii. Astfel de „umbre”, voci, recunoaște Eugen Simion în critica românească. Perpessicius din *Memorialul de ziariștii* (1970), față de cel din *Mențiuni critice* („amical elegiac, cu digresiuni savante și o imaginație supravegheată”), e mai dur, un „spirit polemic, tăios, deschis, intolerant, iritat”. În *Doi călinescieni* (Al. Piru și Adrian Marino) Eugen Simion nu analizează pur și simplu influența călinescianismului, ci noua lui înfățișare. Al. Piru preia de la G. Călinescu nu numai metoda, ci ideea de critică. Monografia, devenită clasică, despre autorul *Adelci*, este „o operă critică solidă”, studiul „cel mai important ce s-a scris pînă acum despre G. Ibrăileanu”. Personalitatea criticului e bine fixată: „În genere, Al. Piru pune în fața operei o oglindă raționalistă, exactă și nemiloasă. În fața operei mai complicate spiritul lui nu se pierde: prima operație e să simplifice, să aducă totul la datele fundamentale și, odată acestea aflate, expertiza critică poate continua. Cînd în critică circulă atîtea absurdități infumurate și în calea operei se pun atîtea rînduri de prejudecăți, ce poate fi mai reconfortant decît lectura unei cărți ce tinde să ajungă direct la inima operei literare? *Panorama* e, pe scurt, o operă serioasă și delectabilă de critică, scrisă într-un stil parcimonios și inteligent cîrtitor”.

Nu știm ce vrea să înțeleagă exact Eugen Simion prin „critica nouă”, concept preluat din critica franceză. Evident, formula e improprie și nu răspunde pe de-a-ntregul realității. Un critic nu se judecă după vîrstă, ci după operă! Lucian Raicu, și prin vîrstă și prin operă, stă în fruntea criticii literare contemporane. Clasificările prea grăbite ale lui Eugen Simion au neșansa de a fi depășite. Lucian Raicu nu mai e numai autorul eseului monografic *Liviu Rebreanu* ci și a *Structurilor literare*, a strălucitului eseu *Gogol sau fantasticul banalității*. Nicolae Manolescu a mai scris după *Contradicția lui Majorescu* și niște *Teme*. Riscul concluziilor lansate este imens cînd e vorba de criticii care nu și-au publicat încă toate cărțile. Valeriu Cristea a mai scris, între timp, o excelentă carte despre *Cervantes*; un studiu despre opera lui Ion Neculce. Criticul Mihai Ungheanu nu e numai autorul *Campaniilor* ci și al monografiilor *Marin Preda, vocație și aspirație*, al *Pădurii de simboluri*.

Eugen Simion este, nu mai încapă îndoială, un critic dotat cu o mare vocație critică, un călinescian dintre cei mai străluciți ai contemporaneității.

Zaharia SANGEORZAN

ANGELA TRAIAN

în mijlocul ploii m-aprind

e timpul să trecem în fruct
inima nopții de-atunci
cînd ploaia dădea strălucire
stelor răsărite din single
păsărilor bolnave de zbor și de
dragoste

o, ploaia aceea iubite
mă chinui s-o uit dar beția
arborilor înmiresmați
îmi îndoiaie genuंची
într-o cupă de crin
curg riuri de flori pe jgheabul
visului
ca și cum inima mea și-ar fi uitat
malurile
e timpul să trec

iarlă-mă
în mijlocul ploii m-aprind
trupul meu șlefuit de fulgere
va deveni
cea mai curgătoare statuie
a iubirii.

PAUL BALAHUR

Nunța

Hai și ne-om da în leagăn
Pe axele cerești

cu ale mele cite-s
cu toate ale tale

Eu sînt curăț ca smălțul
din cele cinci vocale

tu cit o dimineață
în ploape cîntărești

Nc iese-un pilc de dafini
luminători în cale:

„Noi ducem carte-n frunze
de cite în povești...”

Pe cit ești de ușoară,
tu poți să te-nsoțești

cu colonii de fluturi
spre vămile astrale

Dar ce să fie fructul
din palma ta că tot

ce se cuprinde-n zvonuri
de aur te urmează

și se întrec planeeții
în miezul lui înot?

Ce fruct să fie ăsta
care te luminează

de dinăuntru numai
cînd te-ai uitat de tot?

Arață-te: nu-i pragul
pe care stai o rază?

Dezbateri științifică

Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea militantului revoluționar ieșean GHEORGHE TANASE, a avut loc o dezbateri științifică organizată de Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. — sectorul Iași și Muzeul de istorie a Moldovei.

După cuvîntul de deschidere ținut de tovarășul Pavel Florea, secretar al Comitetului municipal Iași al P.C.R., în cadrul ședinței de comunicări au luat cuvîntul: Aurel Kereșchi, George Lesnea, I. Agrigoroaie, L. Eșanu, Valeria Potop, M. C. Stănescu, C. Cloșcă, C. Sacăleanu.

Dialogul de idei

În general, în ce privește arta și literatura, se scriu articole la obiect, numai că obiectul este de obicei faptul cultural ca atare, dar nu și ideea culturală. Apar, de pildă, articole despre roman, dar în majoritatea cazurilor se discută unul sau altul din romanele apărute în ultimii ani, nu însă și anumite idei cu privire la roman ca realitate culturală specifică. Avem în vedere articolele de idei în sensul propriu al cuvîntului: care să ridice de la analiza unui roman sau altul, cînd totul se petrece la nivelul unor cazuri particulare și implicit, analiza rămîne închisă, la acele dezbateri asupra romanului care să vizeze însăși concepția despre roman. La fel și în ce privește teatrul, poezia, muzica, pictura, filmul etc. În mod curios, articolele de idei în această privință se lasă încă așteptate. Oricum o constatare se impune: e cazul — și timpul! — ca asemenea materiale să-și facă simțită prezența, din ce în ce mai mult, în cuprinsul publicisticii noastre.

Micul ecran

După „Castiliana” și „Farse medievale”, un nou spectacol vine să onoreze apreciabila inițiativă de prezentare, în cadrul emisiunii de teatru, o „Istorie universală a teatrului”, ilustrată prin montări de înaltă ținută, reprezentative. Este deci și cazul spectacolului cu piesa „Doctor fără voie” de Moliere, montată în regia lui Cornel Popa și constituindu-se drept expresie plină de prospețime a unei antreneante relecturări a clasicii, lectură abstrasă inlibantelor autorități ale manierelor academizante. De o jovialitate aparte, cultivînd burlucul pînă la limita decenței, realizatorii spectacolului (din distribuție: Amza Pellea, Ion Lucian, Tamara Buciuceanu, Ileana Stana Ionescu, Marian Hudac, Ștefan Tăpalagă, Valentin Plătăreanu, Mihai Fotino, Mihai Malaimare), au reușit să imprime acestui gest scenic pecetea autenticului act de cultură.

O caldă apreciere se cuvine prezentării, foarte la obiect și de o notabilă eleganță și accesibilitate a expunerii, datorate prof. univ. Ion Zamfirescu.

Rămînem așadar îndatorați televiziunii pentru faptul de a fi îmbogățit programul I cu această emisiune, semnînd în același timp existența unor similare, cuprinse uneori, nu știm de ce, numai în perimetrul programului II. Este, de pildă, cazul filmului despre Eșenin, film a cărui anunțare, însoțită de câteva turburătoare secvențe, ne-a împlîntat în suflet regretul pentru rătăcirea unei foarte posibile și mult dorite întîlniri. Dar noi, cei care nu avem acces la programul II. Vom rămîne oare numai cu nostalgia lăsată în suflet de fugara întîlnire cu imaginea celui în universul poemelor căruia „rîde pin-la lacrimi clopoțelul”?

Condiția umană

Rubrica astfel intitulată pe care George-Radu Chirovici o semnează în *Contemporanul*, are calitatea deloc neglijabilă de a ne cîștiga prin sinceritate și optimism. Expresii ale unui spirit de atitudine, aceste însemnări săptămînale vin să constate fondul stenic al umanității: „Acesta este temeiul credinței în om: certitudinea creației a capacității sale fundamentale de a crea pentru sine și pentru semenii”. (*Contemporanul*, nr. 5, 1975).

Literatura pentru copii

Dînd o replică de atitudine incursiunilor fortuite ale criticii în domeniul literaturii pentru copii, Nicolae Balotă interpretează su-

mar, dar exact situația în articolul *Poezia pentru copii* — însemnări pe marginea unor volume apărute în editura „Ion Creangă” (*Știința*, 28 ianuarie, 1975).

Afirmînd că „Literatura pentru copii nu este minoră prin faptul că se adresează unor „minori”, domnia sa se întreabă dacă „discutăm critic această literatură”? De cele mai multe ori o uităm, o nesocotim. Ea joacă oarecum rolul unei cenușărese a lumii literare”. (s.n.) Constatarea, deși nu e nouă, are importanța opiniei autorizate, capabilă să contribuie la risipirea indiferenței cu care sînt privite lucrările literare destinate celor mici. Nu numai pentru că neglijarea sistematică „permite unor subproduse de acest gen să se etaleze cu prea multă înlesnire”, ci și pentru că avem datoria formării, modelării sensibilității, discernămintului, exigenței cititorului adult de mine. Asupra acesteiași finalități majore insistă și Nina Casian în *Candoare și măiestrie*, (*Știința*, 30 ianuarie, 1975). Enumerînd cîteva dintre rigorile creației literare pentru copii, autoarea acuză blocada perseverență a criticii, întrebîndu-se, la limita răbdării, dacă această tăcere prelungită nu s-ar datoră cumva inapetenței „față de un gen implicit și explicit educativ care, totuși, refuză didacticismul și vehiculează cea mai temerară fantezie și cel mai liber joc-aliat derutant pentru spiritele dogmatice și lipsite de candoare?”

Sperăm că aceste prestigioase intervenții vor marca un început eliberat de false prejudecăți în reperarea critică a numeroaselor apariții (valorose, notabile, mediere sau lipsite de har) ale editurii „Ion Creangă”.

Viața românească

Un spațiu larg acordă revista *Viața românească* (nr. 1, 1975) criticii și istoriei literare. E vorba de studii și articole de o reală ținută intelectuală, cu puncte de vedere noi, cu o tematică diversă, de la textul de strictă actualitate la cel de valorificare a moștenirii culturale. O nouă interpretare a operei lui Eminescu, cu remarcabile rezultate, realizează Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Balotă și George Munteanu. Criticul Mircea Zăciu analizează cu pertință (în *Jurul unei traduceri*) modul în care s-a tradus în franceză, în Elveția, *Craii de Curtea-Veche*. Disocierile lui Mircea Malița din esul *Structurile păcii* reușesc să ne convingă de actualitatea ideilor puse în discuție. În fine, revista reușește să ne prezinte sub un titlu fericit ales, *Cărți — Oameni — Fapte*, aspecte din viața culturală a țării, cele mai importante cărți apărute.

Zicători...

Nu ne-am propus aici să facem o discuție asupra zicerilor în care limba românească este atît de bogată. Dar mi-am amintit zicerea „a lua vorba din gură” ascultînd, aproape duminică de duminică, o „zicere” ale cărei efecte sînt cu totul altele decît cele preconizate de... zicători (adică — de „cei care zic”). Este vorba de emisiunea „Invitații Eutherpei” — una dintre cele mai lungi (durează circa 3 ore) emisiuni de duminică ale radiodifuziunii. Și, credem, una dintre cele mai bune. Viziunea monografică, tratarea aproape exhaustivă a unui muzician — fie el compozitor, interpret sau dirijor, — ori a unei opere pledează în favoarea celor doi autori: Teodora Albescu și Iosif Sava. Și cu toate acestea, „Invitații Eutherpei” este, în partea ei vorbită, o emisiune enervantă. Maniera de a zice a celor doi prezentatori (care nu sînt alții decît Teodora Albescu și Iosif Sava) te poate determina uneori să închizi radioul. Pentru că, indiferent despre ce vorbesc, indiferent de sobrietatea temei — și toate temele acestei emisiuni sînt sobre — prezentatorii ciripesec ca două păsărele, își iau vorba din gură unul altuia. Dacă Iosif Sava spune propoziția principală, Teodora Albescu o pronunță pe cea secundară; unul cu cauza, celălalt cu opozițională. Dar se merge și mai departe: dacă T. A. spune: Beethoven, I. S. trebuie să continue: „acest titan al muzicii” (partenera fiind căzută în extaz nu-și revine decît în partea a doua a propoziției.) Această manieră gălăgi-

oasă este absolut deplasată și inestetică. Ea se potrivește (vorba vine) mai degrabă emisiunilor de muzică ușoară (ai căror prezentatori au intrat de mult în delir) decît acestei emisiuni de cultură muzicală unde, ca la orice concert simfonic, ținuta ar trebui să fie obligatorie.

N. IRIMESCU

Top Cronica RTV—Iași nr. 6

— Secția română —

1. *Atlantida II* (E. Tunaru) — Experimental quintet;
2. *Cînd băieții ne privesc* (M. Dragomir) — Angela Similea;
3. *Copiii păcii* (L. Tudan — Roșu și Negru);
4. *Ce frumos știi tu să minți* (Fl. Delmar) — Ioana Negrioiu;
5. *La noapte te voi răpi* (M. Țicu) — Adrian Romcescu;
6. *Sora mea cea mică* (M. Constantinescu) — Mihai Constantinescu;
7. *Cocorii* (I. Stepan) — Pro Musica;
8. *Un mic cuvînt* (R. Oschanitsky) — Aura Urziceanu;
9. *Scoica* (N. Moraru) — Icar;
10. *Plouă* (D. Chebac) — Dan Chebac.

— secția străină —

1. *Tell Me Why* — Alvin Stardust;
2. *Only You* — Ringo Starr;
3. *Mr. Jack* — I. Pooh;
4. *Love Hurt* — Nazareth;
5. *Ma! He's Making Eyes At Me* — Len Zavaroni;
6. *Die Kinder Der Sonne* — Nina & Mike;
7. *Beach Baby* — First Class;
8. *Another Saturday Night!* — Cat Stevens;
9. *Jo lenne, ha szeretnél* — Scorpio;
10. *Clap For the Wolfman* — Guess Who.

Schimbare de lider la fiecare secție; doar două intrări și acestea la secția română (vezi locurile 9 și 8).

TELE... grame

Diverse

Dintr-un calcul aproximativ a reieșit că presa lumii publică zilnic cam 1000—1200 de știri despre activitatea televiziunii mapamondului. O fi puțin? O fi mult? Nu știu. Știu însă că răsfoind sute de pagini de buletine, reviste și ziare am găsit cîteva informații interesante pe care mă grăbesc să vi le comunic.

● Făcîndu-se ecoul opiniilor exprimate de cercurile guvernamentale, numeroase ziare din India preconizează următoarele priorități pentru viitoarele programe ale centrelor TV, care se construiesc la Calcutta și Mandres: lupta cu analfabetismul, principiul de bază ale igienei, problemele familiei, alimentația rațională, îngrijirea sugarilor, metode moderne ale apiculturii. Ne trebuie o televiziune educativă! — acesta era titlul unui articol de fond care dezbătea cu apărîndu-se profilul viitoarelor programe. ● Cunoscutul regizor de filme Stanley Kramer, s-a lăsat atras de micul ecran și de modalitățile sale directe de comunicare. Primul său film-anchetă va fi consacrat celebrului caz al soților Rosenberg, care a tulburat profund spiritele americanilor în anul 50. ● La o recentă consfătuire internațională a realizatorilor de filme publicitare, după discuții furtunoase, s-au pus bazele unor reguli generale ale genului. Așa de pildă o reclamă TV nu trebuie să aibă prea multe informații ci doar date esențiale trebuie să aibă haz, să nu evite suspansul, să nu folosească scene de violență și să nu semene a... reclamă (sic!). ● Pare straniu, dar cuvintele au o greutate și o importanță mai mare atunci cînd sînt rostite de vorbitori pe ecranul TV, decît atunci cînd sînt spuse la radio. Telespectatorul se împiedică mai mult de un cuvînt necunoscut auzit într-o conferință televizată, rămînînd indiferent la același cuvînt cuprins într-o emisiune radiofonică. Făcînd un test printre 300 de londonezi de toate categoriile sociale, doi cercetători englezi au constatat că următoarele cuvinte s-au înțeles în următoarele proporții: empiric — 1%; intrinsec — 4%; fundamental — 44%; inferior — 70%; izolat — 94%.

Alexandru STARK

sport

PRIMĂVARĂ ȘI TALENT

De-un timp, primăverii nu le mai dau ghiociei (căci ei ies în decembrie), ci fotbalistiv; cînd încep meciurile amicale, gata, înseamnă că primăvara e pe-aproape. Dă-năzi, Politehnica a dat lovitură de începere pentru noul sezon. A jucat în compania prietenilor feroviari de la Pașcani pe care, ca întotdeauna, i-a învins greu, printr-un gol înscris de un fundas. Pe urmă, a jucat cu C.S.U. Galați și iarăși a înscris greu două goluri (Romila și Dănilă). Acum însă nu golurile contează, scopul meciurilor e altul: găsirea unei formule de echipă, organizarea și, dacă mai rămîne timp, definitivarea unui stil de joc. A unui stil salvator, dacă se poate spune așa. Și acest stil nu poate fi, după părerea noastră, decît bazat pe atac. Sintem siguri că Oană spre realizarea unui astfel de stil își concentrează eforturile. În meciurile amicale susținute a încercat doi înaintași noi, pe Amarandei și pe Ionescu. Primul, fosta noastră mare speranță de acum 2—3 ani, s-a întors cu mari eforturi de la Steaua unde și-a încercat gloria pe tușă. S-a întors poate cu vechea dragoste pe care o suflase în patru vînturi, s-a întors, sperăm, cu dorința de a se afirma, în sfîrșit, așa cum îi dă dreptul talentul său. Am spus talent și m-am speriat; poate că n-ar fi trebuit. Pentru că fotbalistii noștri, cum aud de la cineva că au talent, intră într-o dulce euforie și pe loc li se usucă gîtlejul. Consecință? Vezi, de pildă, meteorul Varga. Aud că și Dobrin își simte mereu gîtlejul uscat. Așa că ai spune unui fotbalist că are talent înseamnă a-i face un rău: imediat își inchipuie — ce gravă eroare! — că nu mai e nevoie să se antreneze, să muncească. Să transpire, că poate rezolva toate dificultățile meciurilor numai cu talentul (vezi Dumitrache). Și cînd a ajuns să creadă asta, fotbalistul, oricît de talentat, e terminat. Unde e marele Best cu gheata lui de aur?

De ce voi fi scris toate acestea acum, cînd Amarandei s-a întors la vatră? ! Poate ca să corectez entuziasmul cu care scrisesem despre el acum cîțiva ani, cînd apăruse pe aripa stîngă a Politehnicii. Poate ca să-i amintesc cît de frumos îl rugasem atunci să bea numai lapte și să nu creadă că talentul e mană cerească. Să-i amintesc, poate îi folosește la ceva. Pentru că subsemnatul continuă să creadă că Amarandei (chiar dacă Steaua n-a crezut în el) poate fi un fotbalist excelent, dacă nu va pregeta să transpire la antrenamente și să aibă încredere în miraculoasa băutură albă.

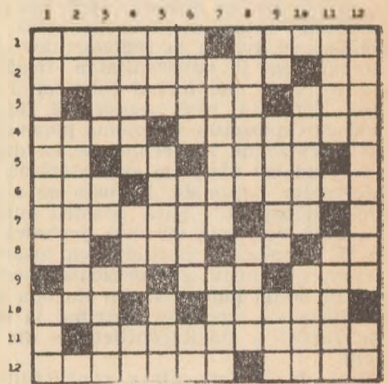
Primăvara e aproape și deci și prilejul de a verifica talentele fotbalistilor noștri, talentele, dar mai ales munca pe care o depun — în aceste zile — la pregătire.

INTERIM

DIN LUMEA CELOR MICI

ORIZONTAL: 1. Fondatorul grădinițelor de copii (1782—1852) — L-a adus în scena literară pe „Polc Păpușarul”; 2. Petre, cel cu „Jucării și jocuri de copii” — U!; 3. „Impresii din copilărie” l-au îndemnat să compună — Cîudă copilărească; 4. O femeie mai în vîrstă pentru copiii de la țară — A adăugat galeriei plasticii românești un „Cap de copil”; 5. Cară! — apare tîncul! — Culoarea cerului; 6. Trunchiul piticului! — Buni școlari; 7. L-a inspirat „Vitrina copiilor” — Existență dublă!; 8. George Goshuc — Aici (reg.) — Vlăstar domnesc — George Mugar, autorul manualului „Muzica copiilor” 1888; 9. Poftă de joc la copii — Pionier (abr. uz.)! — Activități școlare; 10. Copil — Părintele neuitatului Haplea; 11. Pentru el strada Zlateaust a fost „Ulița copilăriei”; 12. Om de știință român coautor al volumului „Psihologia copilului” — Mița... dăruită copiilor de Ion Croitoru.

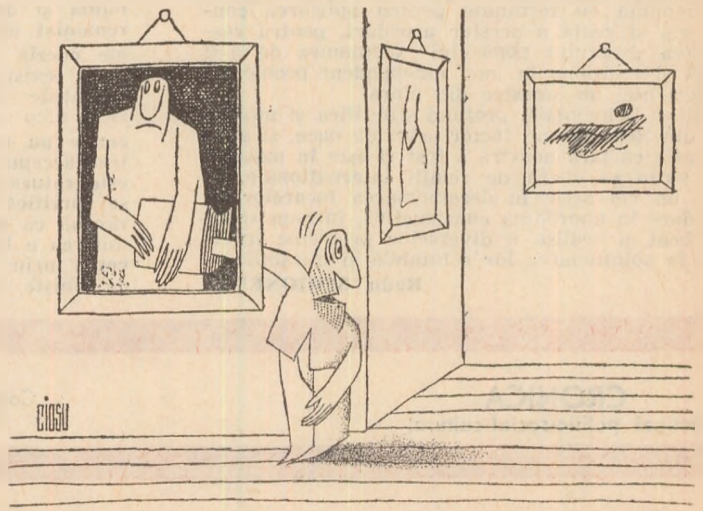
VERTICAL: 1. A scris „Tom Jones. Povestea unui copil găsit” — Egalul primei clase; 2. Rîs — Cînd copiii sosesc în cele mai bune condiții (pl.); 3. Marcă auto — la grădiniță! — Ileana cea mică; 4. A așezat la baza pedolo-

giei „Idei noi despre copii” — Un regretat pitic la radio — R!; 5. Vrstele copilăriei Terrei — A asociat într-o poezie „Moțul, capra și copilul” — Ocupație luată în serios de copii; 6. Facilitează înălțarea baloanelor — Superstiție (reg.) — Unde!; 7. Așteaptă copiii la ieșirea din grădiniță — Ivov (od.); 8. Pitici — Copilașul mamei; 9. De la Dorel pînă la Tudorel! — pentru delectarea celor mici l-a creat pe „Vlăstar Voinicul” — Măsoară radiația; 10. Compozitorul liedului „Doi copii s-au dus” — Încăperi; 11. Poet spaniol (sec. 13—14) — Căpitan căutat și găsit de copiii săi; 12. Păpuși dar nu pentru copii — Apel din leagăn.

Dicționar: Rem, Ruiz.

Viorel VILCEANU

DEZAMORSAREA focarelor de tensiune și conflict

Ideea forță, care dă vigoare politică și morală poziției românești în abordarea celor mai complexe elemente de care depind pacea și securitatea lumii, constă în convingerea fermă că, în condițiile lumii de azi, nu există problemă, oricât de gravă și dificilă ar fi ea, care să nu poată fi soluționată pe cale politică, atunci când se iau în considerare — în spiritul deplinei egalități, al respectului și stimei reciproce — punctele de vedere și interesele legitime ale fiecărei părți, precum și interesele generale ale securității și păcii internaționale, când pe această bază, se duc, cu răbdare și luciditate, tratative și negocieri cu dorința sinceră de a se ajunge la rezultate constructive.

În Raportul Comitetului Central al P.C.R. prezentat Congresului al XI-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că „în lume sînt încă multe probleme de soluționat, mai există încă zone de încordare, conflicte care pot duce la ciocniri militare, la războaie cu consecințe grave pentru întreaga omenire. Mai sînt încă forțe imperialiste, reacționare, care nu au renunțat la vechea politică. De aceea trebuie să spunem deschis că atîta timp cît vor exista politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă, forțe reacționare, în lume se va menține pericolul unor războaie, inclusiv al unui nou război mondial”. Pornind de la realitatea că pacea și securitatea sînt indivizibile și universale, că orice conflict într-o zonă sau alta afectează cursul destinului, aducînd prejudicii omenirii în totalitatea ei, România a acționat și acționează neabătut în vederea unirii eforturilor tuturor popoarelor pentru a se elimina, progresiv, conflictele și diferențele dintre state, folosindu-se cu tact, inițiativă și originalitate, orice posibilități de negociere, de apropiere a pozițiilor, de stimulare și dezvoltare a înțelegerii și concilierii pașnice între ele. În acest spirit, România consideră că pentru soluționarea acestor probleme complexe, trebuie să acționeze atît statele direct interesate, cît și celelalte state cărora nu le sînt indiferente destinele de pace ale omenirii. Această bază principială, profund democratică, a asigurat, într-o perioadă de mari mutații și evenimente internaționale, afirmarea originală și eficientă a punctului de vedere românesc în contextul grav și complicat al reglementării unor mari probleme conflictuale ale vieții internaționale.

Și în acest an, continuă să existe puncte de tensiune și conflict care provoacă profunde motive de neliniște, ceea ce reclamă urgenta lichidare a lor în interesul păcii și cooperării internaționale. Unul dintre ele este situația din Orientul Mijlociu, unde se menține pericolul izbucnirii unor noi ciocniri, unui nou război, cu consecințe imprevizibile. În mod consecvent, România s-a pronunțat și se pronunță pentru soluționarea politică pe cale pașnică a conflictului din Orientul Mijlociu. Această presupune ca Israelul să-și retragă trupele din teritoriile arabe ocupate în urma războiului din 1967, să se ajungă la reglementări care să asigure integritatea și suveranitatea fiecărui stat din această zonă, deschizînd calea unei colaborări pașnice. Totodată, este necesar să fie soluționată în mod corespunzător problema poporului palestinian, pornindu-se de la recunoașterea dreptului său de a-și organiza viața de sine stătător, corespunzător intereselor naționale, inclusiv de a-și constitui un stat independent. Țara noastră consideră că este necesară reluarea cît mai grabnică a Conferinței de la Geneva, cu participarea tuturor statelor interesate, inclusiv a reprezentanților O.E.P., cît și a altor state, îndeosebi din Europa și din regiunea Mediteranei, care pot contribui la soluționarea cît mai rapidă a stării conflictuale din Orientul Mijlociu.

Încă de la izbucnirea conflictului din Cipru, România se pronunță în mod ferm pentru soluționarea acestuia pe cale politică, pentru integritatea și suveranitatea Ciprului, pentru o colaborare pașnică între cele două comunități. Aceasta ar corespunde intereselor tuturor oamenilor muncii ciprioți, ale întregului popor, cauzei colaborării și păcii în Balcani, în Mediterana, în Europa, în întreaga lume.

Evoluțiile din peninsula Indochina au fost de natură să provoace unele motive de satisfacție, dar și de profundă îngrijorare. Sînt binecunoscute solidaritatea și sprijinul total acordat de România pe multiple planuri, popoarelor din această zonă a lumii în lupta lor eroică pentru apărarea dreptului sacru la independență și suveranitate națională, pentru a-și clădi viața așa cum doresc, fără nici o ingerință din afară. Sînt binecunoscute, de asemenea, eforturile politice și diplomatice desfășurate de țara noastră pentru a se pune capăt războiului, pentru găsirea unor soluții juste și durabile în conformitate cu drepturile fundamentale și aspirațiile vitale ale popoarelor vietnamez, laotian și cambodgian. Dacă întocmim un bilanț al realizărilor obținute în aplicarea prevederilor Acordului de pace de la Paris din 1973, acesta nu ne apare deloc îmbucurător. De aceea, țara noastră se pronunță cu fermitate pentru aplicarea consecventă și reală a acestor acorduri, pentru respectarea dreptului poporului vietnamez de a-și hotărî și soluționa în mod independent problemele, fără nici un amestec din afară.

Politica principială, profund științifică și umană, face din România un factor activ de pace, și anume acela că țara noastră a fost și este în măsură, prin vasta sa operă de relații internaționale, să joace un rol activ în dezamorsarea focarelor de încordare în abordarea constructivă, într-un spirit echilibrat și realist, a diverselor probleme litigioase, în soluționarea lor echitabilă și durabilă.

Radu SIMIONESCU

Moartea lui Caragiale a stîrnit un larg ecou în presa anului 1912, atît în cea românească, periodică ori cotidiană, cît și în cea străină. Astfel într-un număr din luna septembrie, dedicat personalităților dispărute în anul în curs, cunoscuta publicație teatrală pariziană COMEDIA, publica un medallion însoțit de un portret, consacrat dramaturgului român, în care, în termeni elogioși la adresa operei sale, este comentată pierderea suferită de cultura românească. Un articol amplu publicat în FRANKFURTER ZEITUNG de sîmbătă 28 iulie 1912, ziaristul german Hermann Kiennzel. Articolul respectiv este nu atît un studiu de istorie literară, cît mai ales un omagiu adresat dispărutului în termeni foarte calzi, cu care ocazie autorul întreprinde lapidare caracterizări ale operei. Articolul merită să fie luat în seamă în special prin faptul că oferă o imagine a scriitorului foarte apropiată de cea acceptată de istoria noastră literară, în ciuda unor aprecieri discutabile — puține la număr și explicabile prin cunoașterea parțială a operei — precum aceea din final referitoare la proza lui Caragiale.

„La 22 iulie a murit la Berlin, scriitorul român Ion Luca Caragiale. Trăise cu familia sa aproape zece ani în capitala imperiului german, dar nu știa nimeni de omul ale cărui opere dramatice sînt de treizeci de ani afișul Teatrului Național din București și al teatrelor din provincie, acestea fiind pînă azi cele mai de seamă opere ale tinerei literaturi dramatice române.

Abia la cinci zile după moartea scriitorului, pe cînd acesta zăcea în liniștea de veci a cimitirului „Schönberg“, presa germană a publicat o notiță despre moartea lui (...).

La București se pregătește ridicarea unui monument, iar la toamnă osemintele scriitorului vor fi duse și îngropate în pămîntul țării. Un om mare, răsărit din acest mic popor.

Superficialitatea, cu care se judecă lucrurile în viața orașelor mari nu-i un motiv merit să ne lămurească faptul că cel mai puternic talent literar al României e trăit și a murit între noi, fără să-l cunoaștem. Felul însă cum a trăit între noi ni-l poate lămuri. Se spune că aici ar fi dus o viață de sihastru, ceea ce nu e întrutotul adevărat. Sihaștrii n-au nevastă și copii, or Caragiale era un soț fericit și un delicat părinte. Era sihastru numai întrucît se baricadase în locuința sa din Insbruckerstrasse și pentru că ridica întotdeauna puntea de trecere peste șanțurile cu care se înconjurase. Această izolare de lumea oficială e singura notă comună cu a sihaștrilor, căci încolo era temperamentul și prietenia personificată. Caragiale era un epicurian vesel de o gentilețe desăvîrșită, un zeflemist nepătîmas. Particularitățile sale erau atît de pronunțate și de originale încît față de compatrioții săi putea trece drept un Aristofan național (...).

Numărul comediilor și dramelor sale nu e mare. A îmbogățit repertoriul românesc cu vreo șase piese (!), care,

lumea în literatură

CONVERSAȚIE CU O PRIVIGHETOARE

Am vorbit cu o privighetoare în pădure / nimeni nu a putut auzi un asemenea dialog / în afara ecoului. / Cîntărețule — / voce lirică a unei întregi țări, / topită de dragoste în fiecare primăvară / aidoma tuturor poezilor lumii...

Rita Boumi Pappă, distinsă reprezentantă a liricii neogrecești, ne aduce, în versurile ei, semnele unei încrederi totale în puterile miraculoase ale poeziei, credință explicabilă la un poet nutrit de o patrie unde s-au scris mai întii poeme homerice și abia pe urmă istorii în proză. Nu se putea, desigur, ca Rita Boumi să nu urce spre izvoarele acelei poezii fundamentale, sorbindu-i apa vie, degustîndu-i subtilitățile (în ramurile mele am prins aromele și lira străbunilor). Debutînd cu Cîntece de iubire (1930), Rita Boumi Pappă va fi primită ca „o nouă Sapho a Eladei“, versul ei decantînd elixirurile dragostei — „această inevitabilă și dulce primejdie“. Dacă primele cărți sînt de ceremonial erotic și de trăire panteistă, în următoarele volume poezia sa intră în stare de alertă, devine seismograful unei existențe traumatizate de istorie. Încă în volumul Pulaștile tăcerii mele (1935) poeta avertizează: Sub așa zisul meu vers robust / un haos își plînge prăbușirile. Poemele au un tot mai accentuat sens etic și polemic. Moartea, acceptată ca dat natural, ca împăcare cu sine a firii, este refuzată cu vehemență cînd își cere jertfe inutile, cînd se sacrifică nevinovăția. Lamento celor O mie de fete ucise răsună ca un cor de tragedie antică, dar se înțelege că trimiteră e la ultima tragedie modernă — războiul. După trecerea prin infern poeta caută din nou paradisul, tărîmuri de liniște care să-i anestezieze rănile (Durerea se revarsă

PRESA STRĂINĂ DIN 1912 DESPRE CARAGIALE

Caragiale în timpul șederii sale la Berlin

deși reprezentate de sute de ori în România, nu știu prin ce minune n-au pătruns încă pe scena germană, cu toate că coloritul național, caracterul de critică socială și chiar superioara putere artistică le asigură un deosebit succes. Cele mai bune două piese ale lui Caragiale, comedia „O scrisoare pierdută“ și drama țărănească „Năpas-ta“ au fost foarte bine traduse în nemțește de Mite Kremnitz, care și-a cîștigat mari merite prin introducerea literaturii române în circuitul universal.

Pentru România era absolut nou faptul că în comedii și dramele sale Caragiale a îndrăznit cel dintîi să introducă în teatrul național oameni și tipuri din pătura de jos a poporului în locul eroilor, zeilor sau regilor, ori al manechinelor din saloanele franceze, oameni din popor, care nu insistau tirade și fraze goale, ci întrebunțau exuberanta limbă a poporului. Fără să știe, Caragiale era premergătorul realismului în artă și a stîrnit în România o furtună care se poate asemăna cu aceea a tinerilor scriitori germani din Nord. Ca formă dramatică scrierile lui se asemănă cu cele franceze (...).

În continuare, autorul articolului încearcă să stabilească la fel de succint consecințele în epocă și influența asupra contemporanilor a scrierilor marelui clasic român.

„Revoluția literară provocată de stilul popular al scrierilor lui Caragiale

a mai avut o urmare de altă natură. Scriitorul a început să facă uz de drepturile ce-i asigurau cariera cu o îndrăzneală necruțătoare, lovind cu usturătoare săgeți în slăbiciunile și ridicolul conașionalilor săi. Talentul său de moralizator a găsit un larg cîmp de activitate în frazeologia oportunistă, în resturile de orientalism și în zăcăcelile culturii străine (...).

Cercul literar-politic „Junimea“ era de partea scriitorului care adusese o atmosferă nouă și începuse să pregătească publicul pentru o epocă, care să asigure succesul operei sale. Astfel și cei hipersensibili au început să se mîndrească de faptul că un român a dat scene creațiuni vii, care astăzi — după mai bine de treizeci de ani — sînt apreciate de foarte lumea după adevărata lor valoare.“

Finalul articolului propune cîteva scurte caracterizări ale pieselor care caută să surprindă esența acestora, caracterizări care însă sînt umbrite din păcate de apreciere defavorabilă la adresa prozei scripitoare a lui Caragiale, care este minimalizată — fără îndoială dintr-o cunoaștere insuficientă.

Caragiale a scris mai multe volume de nuvele și schițe, din care o culegere a fost tradusă și în limba germană și au apărut la „Phillip Reclam“. Ea cuprinde un bogat material de istorie culturală, dar ca artă nu pot fi comparate cu opera dramatică.“

Articolul se încheie patetic și emoționant pentru noi: „S-a stins o flacără strălucitoare a spiritului. România își jeluște un scriitor dramatic, în care cultura universală a pierdut un original vrednic de imitat.“

Anatol GHERMANSCHI

ca un flux pe întreg pămîntul / (...) / Deoarece n-o vezi nu înseamnă că nu există).

Una din aceste oaze de liniște i-a fost chiar țara noastră, căreia Rita Boumi Pappă i-a închinat cîteva poeme de adîncă și solidară iubire. Colindînd plaiuri românești poeta are revelația genezei cîntecului sublim al privighetorii, aducînd totodată unul dintre cele mai frumoase omagii Luceafărului poeziei noastre: Fluieri, fluieri / aplauzi dragostea, setea voluptății te mistuie / nu ești străină nici măcar de glasul durerii, / înaintea mea l-ai auzit pe Eminescu.

Cu volumul Spumă (1965), poezia Ritei Boumi Pappă intră în zonele esoterice ale lirismului, retorismul se atenuază, substituit fiind de un subtil joc al aparențelor. Este o introspecție la ora crepusculului, cînd poeta își vede ca într-o oglîndă aburită „spuma zilelor“...

Această poezie discursivă, patetică, pulsionată de o mare forță interioară, oscilînd mereu între Eros și Psyche și dialogînd deopotrivă cu Homer și cu Privighetoarea și-a găsit, adesea, fericite echivalențe în traducerea românească a lui Andreas Rados și Leonida Maniu. Tălmăcitorii au fost, desigur, mai dezinvolti și mai inspirați în transpunerea liberă, prozodia clasică ducîndu-i la rezultate nu prea lirice. Iată, dintr-o singură poezie, cîteva perechi de rime: mi-ai dăruit / ne-au fost unit; m-a prefăcut / a făcut; o mărturisesc / cresc. De asemenea, printr-o mai severă revenire asupra textului se puteau evita exprimări gen psalmodie sopită sau nedorite jocuri de cuvinte (în poemul Carul cu boi) poziția care se „lovește“ mereu de pluralul substantivului tematic (care). Aceste inadvertențe sînt însă estompeate de finuta generală a cărții, apărută la editura „Univers“ în atît de apreciată colecție Poesis.

Nicolae TURTUREANU

CRONICA

săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacție : LIVIU LEONTE, redactor șef, ANDI ANDRIEȘ, redactor șef-adjunct, N. BARBU, redactor șef-adjunct, ȘTEFAN OPREA, secretar general de redacție, VASILE CONSTANTINESCU